

RIPPIKOULULAISTEN LAULUTOTTUMUKSET ARJESSA JA
RIPPIKOULULEIRILLÄ

Aino Nissinen
Laaja kirjallinen työ (5s17)
Taideyliopisto
Sibelius-Akatemia
Klassisen musiikin osasto
Kirkkomusiikin ja urkujen aineryhmä
Kuopion yksikkö
2018

Laajan kirjallisen työn nimi	Sivumäärä
Rippikoululaisten laulutottumukset arjessa ja rippikoululeirillä	41 + 7
Tekijän nimi	Lukukausi
Aino Nissinen	Syksy 2018
Aineryhmän nimi	
Kirkkomusiikin aineryhmä, Kuopio	
<p>Tutkin rippikoululaisten laulutottumuksia arjessa ja rippikoululeirillä. Selvitän, kuinka paljon ja missä tilanteissa nuoret laulavat arjessaan. Tämän lisäksi selvitän rippikoululeirin aikaisia laulutottumuksia ja kokemusta laulamista rippikoululeirillä. Tutkimukseni ytimessä on selvittää, eroavatko laulutottumukset arjen ja rippikoululeirin välillä. Tutkin myös, minkälaiset taustatekijät vaikuttavat laulutottumuksiin.</p>	
<p>Tein rippikoululeiriläisille puoli strukturoidun kyselyn, johon vastauksia sain 186 kappaletta. Vastaajat ovat kahdeksalta Suomen evankelis-luterilaisen seurakunnan järjestämältä leiriltä ympäri Suomea. Työni on kvantitatiivinen tutkimus, jossa käsittelen vastauksia pääasiassa prosentteina. Rippikoulutyön näkökulmasta tulokset ovat varsin positiivisia – rippikoululeirillä pidetään laulamista enemmän kuin arjessa ylipäätään. Yli puolet vastaajista kertovat käyttävänsä lauluääntään arjessa päivittäin!</p>	
Hakusanat	
rippikoulu, laulaminen, yhteislaulu, musiikkikasvatus, nuoret	

Sisällys

1 Johdanto.....	4
2 Nuoret ja laulaminen	6
2.1 Äänenkäyttö kokemuksena – yksilönä ja ryhmässä	6
2.2 Nuorten mieltymys laulamiseen	7
2.3 Nuoret kohti aikuisuutta	8
2.4 Ilmapiirin merkitys laulamislle.....	9
2.5 Laulutaidottomuus	9
2.6 Nuoret ja hengellinen musiikki.....	10
3 Tutkimusasetelma.....	12
3.1 Aineiston hankinta.....	12
3.2 Aineiston tarkastelua	13
4 Tutkimustulokset	16
4.1 Taustatekijöiden merkitys laulutottumuksiin	16
4.1.1 Sukupuoli.....	16
4.1.2 Ajatus musikaalisuudesta	17
4.1.3 Musiikkiharrastuksen vaikutus	18
4.1.4 Perheenjäsenen soittamisen merkitys	19
4.1.5 Perheenjäsenen laulamisen merkitys	20
4.1.6 Kasvun tuoma muutos	21
4.2 Arjen ja rippikoululeirin laulutottumusten vertailua	22
4.2.1 Laulamisen mielekkyys	22
4.2.2. Laulumäärän tarkastelua.....	25
4.2.3 Arjen laulutilanteiden peilautuminen rippikoululeirille	27
4.3 Kanttorin keinot innostaa laulamiseen	28
5 Johtopäätökset	30
6 Pohdinta.....	35
Lähteet	39
Liitteet	42
Liite 1.....	42
Liite 2.....	45
Liite 3.....	47
Liite 4.....	48

1 Johdanto

Rippikoululaisia on toisinaan vaikea saada laulamaan. Omat kokemukseni rippikoulutyöstä ovat antaneet minulle tämän mielikuvan. Onko se todella näin vai onko omalle kohdalleni vain sattunut sellaisia ryhmiä? Jos rippikoululaiset eivät laula rippikoulussa, laulavatko he kotonaan tai muuten arjessaan. Onko nuorten laulattaminen helpompaa koulun musiikintunneilla? Tässä tutkimuksessa selvitän, minkälaisia laulutottumuksia rippikoululaisilla on arjessaan ja miten nämä tottumukset heijastuvat rippikoulussa tapahtuvaan laulamiseen. Miten rippikoululaiset itse kokevat laulamisen ja sen määrän? Entä minkälaisista musiikillisista lähtökohdista tutkimuksen nuoret tulevat?

Mieleeni on jäänyt yhteislaulussa tapahtunut suuri muutos ala-asteen toisen ja kolmannen luokan välillä. Luokkamme oli hyvin poikavaltainen ja toisen luokan opettajana meillä oli eläkeiässä oleva miesopettaja. Hän laulatti meillä iskelmiä kuten esimerkiksi Meksikon pikajunaa. Luokka lauloi! Pojat taisivat olla innoissaan opettajan esimerkistä. Kolmannella luokalla opettaja vaihtui ja sen myötä laulettavat kappaleet. Muistan naisopettajan joskus voivotelleen, että mitä hän on tehnyt, kun emme enää laula. Todellakin, olimme luokkana lopettaneet yhteisen laulamisen. Muistan, että ala-asteen loppu puolella juuri kukaan ei enää laulanut. Mitä tapahtui? Vastauksia voi arvailla ohjelmistosta opettajan tapoihin, mutta osa syy on varmaan itsekriittisyyden nouseminen kasvavalla lapsella. Näin on arvellut Kolehmainen (1991, 87) jo 1990-luvulla.

Lähtökohta tutkimukselleni on nuorten kokemuksissa ja heidän kertomissaan vastauksissa. Tämän aiheen tarkastelu on keskittynyt pääasiassa opiskelijoiden lopputöihin, minkä vuoksi painamattomien lähteiden määrä korostuu. Opinnäytetöihin sisältyy sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia tutkimuksia, joista kummastakin saadaan mielenkiintoista tietoa nuorten laulamisesta ja laulamisesta kokemuksena ylipäättään. Omassa tutkimuksessani haluan mahdollisimman laajasti kuulla rippikoululaisten vastauksia yksinkertaisiinkin kysymyksiin. Haluan saada paljon vastauksia ja käsitellä ne tilastotieteen avulla. Työni on siis kvantitatiivinen tutkimus. Tein puoli strukturoidun kyselyn, johon sain vastauksia kahdeksalta rippikouluryhmältä. Yhteensä vastauslomakkeita sain 186 kappaletta tutkimukseeni.

Tutkimukseni ytimessä on selvittää, minkälaisia laulutottumuksia rippikoululaisilla on arjessaan ja mikä vaikutus näillä totumuksilla on laulamiseen rippikoulussa. Jos rippikoululainen ei osallistu

yhteislauluun rippikoulussa, herää kysymys, kuinka paljon hän ylipäättään käyttää lauluääntään omassa arjessaan. Monet tutkimukset kuitenkin osoittavat, että nuoret suhtautuvat pääasiassa positiivisesti laulamiseen. Toivon, että tämän tutkimuksen tulosten myötä kanttori pystyisi luomaan käsityksen nuorten äänenkäyttöön vaikuttavista tekijöistä ja sitä kautta paremmin kannustamaan heitä yhteiseen musisointiin rippikoulussa. Tällöin tutkimuksesta on hyötyä sekä rippikoululaisille että kanttoreille.

Laulamiseen ja yhteislauluun liittyvät tutkimukset ovat erittäin ajankohtaisia. Mäkitalon (2016) haastattelema musiikinopettaja pohtii, että aiemmin kodeissa laulettiin enemmän kuin nykyään esimerkiksi joulun aikaan. Musiikin kuuntelu saa aiempaa suuremman roolin eikä yhteislauluperinne ole enää niin vahva. (Mäkitalo 2016, 49.) Sama kokemus on itsellenikin. Jos mietin omaa kouluaikaani esimerkiksi yläasteella, yhteislaulu musiikintunnilla tai koko koulun yhteisissä tilaisuuksissa oli todella heikkoa. Kolehmainen (1991) on nähnyt ilmiön jo paljon aiemminkin. Hänen mukaansa varsinkin 1970-luku oli hyvin passiivinen musiikin tekemisen suhteen (Kolehmainen 1991, 94). Ajatus suomalaisten siirtymisestä musiikin tuottajista musiikin kuluttajiksi ei ole siis uusi. Toisaalta Kauneimmat joululaulut -yhteislaulutapahtumat vetävät vuosi vuodelta kirkon täyteen kansaa. Laine (2014) on tutkinut ilmiötä ja on todennut, että suurin odotus Kauneimmat joululaulut -tapahtumalta on kuitenkin joulumielen saaminen. Kolmanneksi eniten odotetaan laulamista nauttimista. (Laine 2014, 260.) Murtonen (2014) puolestaan on tutkinut asiaa nuorten aikuisten näkökulmasta ja toteaa, että hengellinen musiikki kuului lapsena juuri joulun aikaan erityisesti kuunneltuna – ei niinkään yhdessä laulettuna (Murtonen 2014, 404).

Musiikki kuuluu kaikille. Pidetään mielessä, kuinka suuri merkitys musiikilla on rippikoululaisen elämässä. Rippikoulusuunnitelma 2017 kertoo hyvin olennaisen rippikoulun musiikista. Se on kieli, jonka kautta rippikoululainen voi kokea positiivisia tunteita. Jo kuunneltunakin musiikki voi vahvistaa yhteyttä toisiin sekä luoda osallisuuden kokemusta. (RKS 2017, 29, 30.)

2 Nuoret ja laulaminen

Laulamista, laulutaidottomuutta ja rippikoulun musiikkia on tutkittu monessa tutkimuksessa vuosikymmenten aikana. Aihe kiinnostaa ja myös koskettaa kaikkia oman äänenkäytön kautta. Tutkimukseni tarkoitus on selvittää rippikoululaisten laulutottumuksia heidän arjessaan ja kartoittaa laulamisen kokemusta rippikoululeirillä. Oman kokemukseni mukaan rippikoululeirillä on vaikea saada nuoria laulamaan, mutta onneksi poikkeuksiakin on. Tämän takia haluan selvittää kuinka paljon rippikouluikäiset nuoret ylipäättään käyttävät ääntään arjessaan. Ääni on lähtökohtaisesti annettu kaikille ja se koskettaa kaikkia - onhan se ainut sisäänrakennettu instrumenttimme. Monet ihmiset kokevat kuitenkin itsensä jopa laulutaidottomiksi.

Rippikoulua ja sen musiikkia on tutkittu monesta näkökulmasta. Laulutaidottomuuteen liittyvät pohdinnat ovat saaneet huomiota enenevässä määrin viime vuosikymmenenä. Yläkouluikäisten ja lukiolaisten laulamiseen liittyvät tutkimukset koskettavat työtäni, sillä rippikoululaiset ovat iältään vastaavassa elämänvaiheessa. Suurin on nuorista käy rippikoulun kesällä, jolloin he ovat menossa kahdeksannelta luokalta yhdeksännelle luokalle. Vuonna 2016 rippikoulun kävi 85,8 % ikäluokan nuorista.

2.1 Äänenkäyttö kokemuksena – yksilönä ja ryhmässä

Ääni on syvä osa meitä. Emme voi sitä nähdä, mutta sen on silti fyysinen elementti, jonka voi tuntea resonaationa kehossa. Ääni on tärkein sosiaalisen kanssakäymisen ja vuorovaikutuksen väline. Turvalliseen itsensä ilmaisemiseen liittyy hyvänolon tunne – onhan jokaisella tarve tulla nähdyksi ja kuulluksi. Kaksi täysin erilaisesta vokaalisesta kontekstista tulevaa haastateltavaa nostivat esiin laulamisesta ja äänenkäytöstä syntyvän syvän nautinnon tunteen (Kätkä 2003, 51). Parhaimmillaan äänenkäyttö ja laulaminen tuottavat hyvää oloa. Ilon ja onnen tunteiden lisäksi laulamiskokemukset voivat tuottaa ahdistusta, uhkaa ja haastetta (Numminen 2005, 70). Laulutaidottomuus kokemuksesta huolimatta neljä Piiraisen (2016) haastattelemaa henkilöä kertoivat laulamisesta myös voimaannuttavana kokemuksena. Laulaminen voi rentouttaa ja vapauttaa stressistä. Kaikki neljä olivat myös kokeneet laulamisen merkityksellisenä voimana yhteisöllisessä tilanteessa. Laulaminen ryhmässä antaa iloa ja hyvää oloa sekä luo halun kuulua ryhmään. Voimaannuttava laulaminen on luonut myönteisiä ajatuksia itsestä ja nostanut itsetuntoa.

(Pirainen 2016, 39–43.)

Laulamisesta, kuin myös ylipäättään musiikista, on saatu yhteisöllistä voimaa kenties koko ihmishistorian ajan. Esimerkkeinä tällaisesta ovat työ-, marssi- ja aatelaulut sekä isänmaalliset laulut. Saarelan (2006) tutkimuksessa lukion ensimmäisen vuosikurssin oppilaat kokivat ryhmässä laulamisen positiivisena kokemuksena. Lukiolaisista selkeästi suurin osa lauloi yhteislaulut kirkossa ja juhlissa muiden mukana kuin myös ajatteli ryhmässä laulamisen olevan mukavaa. Likertin asteikolla tehdyssä kyselyssä vastaukset jakautuivat tasaisesti väitteessä ”laulamme kavereiden kanssa omaksi iloksemme”. (Saarela 2006, 36–37, 45.) Osa siis harrasti myös kavereiden kanssa vapaa-ajalla laulamista.

Laulamisesta syntyvän hyvänolon tunteen ja kokemuksen soisi kaikkien saavan. Tutkimuksessa musiikinopettajat pitävät koulun laulunopetuksessa tärkeimpänä motivointia ja innostamista. Tavoitteena on saada aikaan myönteinen kokemus laulamisesta sekä poistamaan ajattelua lahjakkaiden ja ei-lahjakkaiden välillä. Kaikki saivat käyttää ääntään häpeilemättä ja osallistua yhdessä laulamiseen. Epäpuhtaasti laulamisen ei tarvitse olla este osallistua yhteislauluun. (Mäkitalo 2016; 35, 68.) Kenenkään ei tarvitsisi jättää laulamatta pelkkämisen tai huonommuuden tunteen takia. Suurin osa olikin eri mieltä väitteen ”En halua kenenkään kuulevan, kun laulan” kanssa, mikä on erittäin positiivista (Saarela 2006, 37).

2.2 Nuorten mieltymys laulamiseen

Yksinlaulua opiskelevien lukiolaisten mielestä itsensä ilmaiseminen on tärkein motiivi laulaa. Seuraavaksi tärkeimmät syyt laulaa ovat tuottaa iloa ja mukavuuden tunnetta sekä rakkaus laulamista kohtaan. (Kärnä 2015, 51.) Tutkimuksissa on saatu pääasiassa positiivisia tuloksia nuorten laulamisesta. Erään lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoista 38 (n=48) nautti yleensä laulamisesta ja suurin osa halusi myös oppia laulamaan paremmin. Heistä 42 oli täysin tai melko samaa mieltä väitteen ”ryhmässä laulaminen on mukavaa”. Selkeästi suurin osa siis piti ryhmässä laulamisesta edes jonkin verran. (Saarela 2006, 32, 37.)

Vanhemmassa tutkimuksessa noin 64 % seitsemäsluokkalaisista (n=134) laulaa mielellään, hyvin mielellään tai erittäin mielellään koulussa. Vastaava luku kahdeksaluokkalaisten joukossa oli 78 %

(n=50) ja yhdeksäsluokkalaisten joukossa noin 69 % (n=43). Kotona oppilaat laulavat keskimäärin mielellään. Samasta tutkimuksesta käy myös ilmi, että suuri joukko ei pidä lainkaan laulamisesta musiikintunneilla – seitsemäsluokkalaisista jopa 46 %. Yhdeksäsluokkalaisista 37 % kertoo, etteivät laula koskaan eivätkä missään. (Aarnio-Kepsu 1989; 28, 32, 35, 44, 47.) Kahden rippikoululeirin nuorilta kysyttäessä erittäin paljon tai aika paljon laulamisesta piti noin 23 % ja jonkin verran 42 %. Pienen maaseutuseurakunnan nuoret pitivät laulamisesta enemmän kuin kaupunkiseurakunnan leiriläiset. Kyseessä on pieni tapaustutkimus, jossa Likertin asteikkoa käyttäen todettiin suurimman osan pitäneen laulamisesta edes jonkin verran. (Korhonen 1992, 33.)

2.3 Nuoret kohti aikuisuutta

Kyselyyn vastanneista (n=48) lukiolaisista noin 32 piti ala-asteen musiikintunneilla laulamisesta. Lähes puolet kertoivat myös laulaneensa lapsena iloisesti ja ilman estoja. Näiden lukiolaisten vanhemmat olivat laulaneet heidän lapsuutensa aikana keskimääräisesti Likertin asteikon mukaan. Vain neljä lukiolaista kertoi, että vanhemmat eivät laulaneet koskaan. (Saarela 2006, 33, 42, 45.) Rämö (2013) kertoo haastattelemistaan kuudesta laulutaidottoman kuoron jäsenistä, että suurin osa heistä oli laulanut lapsena mielellään (Rämö 2013, 10). Tikka (2011) toteaa omista haastateltavistaan, että heidän laulamisensa oli vähentynyt lapsesta nuoreksi kasvettua (Tikka 2011, 55). Syitä lasten laulun hiipumiseen on pohdittu jo 1990-luvun alussa. Varttumisen myötä itse tutkiskelun määrä kasvaa ja sen myötä kritiikki omaa laulua kohtaan, mikä taas saattaa laannuttaa innostusta. (Kolehmainen 1991, 87.)

Tytöt olivat kiinnostuneempia laulutekniikkaan liittyvistä asioista poikia enemmän jokaisella yläkoulun luokka-asteella. Ainoastaan äänenmurroksesta pojat olisivat halunneet tietää tyttöjä enemmän. (Aarnio-Kepsu 1989, 71, 72.) Tyttöjen ja poikien laulamista omana sukupuoliryhmänään on käsitelty yllättävän vähän. Pojille näyttää kuitenkin olevan tärkeää saman sukupuolen antama tuki. *Cantores Minores* -kuoron musiikkileikkikouluissa on huomattu, että pienet pojat laulavat paremmin silloin, kun ryhmässä on vain poikia (Norjanen 2015, 31).

2.4 Ilmapiirin merkitys laulamislle

Positiivisen ilmapiirin tärkeys nousee esille useassa laulamista ja/tai laulutaidottomuutta käsittelevässä tutkimuksessa. Ääni on osa persoonallisuutta (Aarnio-Kepsu 1989, 1). Sen esille tuominen paljastaa jotain yksityisestä minästä, jolloin se on toisten arvioitavissa (Numminen 2005, 70). Mitä enemmän uskallamme paljastaa itsestämme sitä suuremman vaurion loukatuksi tuleminen voi aiheuttaa. Minuus on herkästi haavoittuva. Rippikouluikäiset ovat valtavan mullistuksen keskellä omassa itessään – kasvamassa lapsesta aikuiseksi. Tässä elämän vaiheessa toisten ihmisten mielipiteet ja asenteet ovat merkittävässä asemassa, kun omaa elämää rakennetaan kohti aikuisuutta. Näiden asioiden takia hyvä ilmapiiri on ensiarvoisen tärkeässä roolissa, jotta laulamiseen voidaan ryhtyä rippikouluryhmän kanssa. Hyvä ilmapiiri ryhmässä on lähtökohta laulamislle ja oppimiselle (Aarnio-Kepsu 1989, 17). Suurin vastuu ilmapiiristä on opettajalla (Numminen 2005, 247).

Positiiviseen laulukokemukseen ryhmässä on liitetty vahvasti kannustava ja salliva ilmapiiri. Myös huonoja kokemuksia syntyy ryhmätilanteissa, joissa edellä mainittu hyvä ilmapiiri ei toteudu. (Pirainen 2016, 43.) Kolme neljästä haastatellusta musiikinopettajasta ajatteli, että ryhmällä ja kavereilla on merkityksellinen asema saada nuoret laulamaan. Suotuisten olosuhteiden keskiössä on jälleen turvallinen ja kannustava ilmapiiri, johon ei kuulu virheiden tarkkaileminen tai negatiivinen kommentointi. Kavereiden läheisyys luo turvaa. Tämän takia nämä opettajat antavat oppilaiden valita istumapaikkansa itse. Yksi opettajista kertoo huomanneensa, että oppilaat innostavat toinen toisiaan laulamaan. Jos yksi laulaa rohkeasti, saattaa hän saada muut mukaansa. (Mäkitalo 2016; 44, 46.) Ryhmän negatiivinen asenne yhdessä laulamiseen saattaa vaikuttaa yksilöön merkittävästi. Seitsemäsluokkalaisia, jotka eivät pidä ollenkaan musiikintunneilla laulamislle, harmittaa eniten se, että juuri kukaan ei laula musiikintunneilla (Aarnio-Kepsu 1989, 44–45).

2.5 Laulutaidottomuus

Laulutaidottomuuden kokemuksen taustalla voi olla tunne huonommuudesta, joka on aiheutunut vertailusta. Laulutaidottomana itseään pitävä on verrannut omia taitojaan taitavammaksi koettuihin henkilöihin, jopa ammattilaisiin. Myös arviointitilanteet ovat saaneet aikaan laulutaidottomuuden tunnetta. Tällaisia tilanteita on voinut olla esimerkiksi koulun musiikintunneilla. (Pirainen 2016, 28,

45.) Uskomukset omasta laulutaidosta voivat helposti muodostaa itseään toteuttavan ennustuksen (Numminen 2005, 149). Osalle ihmisistä laulaminen ja äänen tuottaminen on helppoa ja osalle vaikeaa (Aarnio-Kepsu 1989, 1). Lauluongelmien laatuja voidaan jakaa esimerkiksi tuottamis- ja hahmottamislukkoihin sekä tunne- ja uskomuslukkoihin (Numminen 2005, 155).

Uskomukset laulutaidosta synnynnäisenä kykynä, jonka on saanut tai jota ei ole saanut, voidaan laajalti kyseenalaistaa. Tässä näkemyksessä laulutaidon mittarina toimii nuotissa pysymisen kyky. Kulttuurissamme on vallalla esteettisen musiikkikasvatuksen näkökulma, jossa musikaalisuus nähdään joko-tai -kysymyksenä. Tällaisesta viitekehystä katsottuna nuotilleen laulamista ei voida kehittää, jolloin tällaisille henkilöille ei kannata opettaa laulutaitoa. Ilmiötä ei käsitellä mitenkään laulopedagogiikkaopinnoissa. Harjoittelu, rohkaisu ja ohjaus voisivat kehittää kenen tahansa laulutaitoa. Tutkimuksessa kaikkien kymmenen laulutaidottomaksi itsensä ajattelevan aikuisen ihmisen laulutaito parani tutkimuksen aikana. (Numminen 2005, 19, 20, 24, 59, 60, 67, 162.)

On ihmisiä, jotka haluaisivat laulaa, mutta eivät kuitenkaan laula (Numminen 2005, 19). Tämä tulee esiin näkyvällä tavalla laulutaidottomille suunnattujen kuorojen suurena suosiona. Laulaminen voi olla hyvin tärkeää, vaikka henkilöllä olisi kielteinen vokaalinen minäkuva. Tikan (2011) kaikki kolme haastateltua tuovat esiin positiivisia näkökohtia laulamista, vaikka he ajattelevat olevansa laulutaidottomia (Tikka 2011, 39, 49, 54). Neljä itsensä laulutaidottomaksi kokenutta henkilöä käyttivät tai olivat käyttäneet lauluääntään kielteisestä vokaalisesta minäkuvasta huolimatta. Haastattelujen aikana kaikki heräsivät kyseenalaistamaan laulutaidottomuuttaan – ehkä he osaisivatkin laulaa. (Piirainen 2016; 32–33, 35, 37, 41, 42.) Tutkimukset (Tikka 2011, Numminen 2005, Piirainen 2016) osoittavat, että laulutaidottomuuskokemuksesta huolimatta ihmisellä voi olla halu laulaa ja, että osa heistä myös laulaa edes itsekseen. Yksi omasta mielestään laulutaidoton henkilö kertoi laulavansa jopa joka päivä (Tikka 2011, 40)!

2.6 Nuoret ja hengellinen musiikki

Rippikoulusuunnitelma 2017 (RKS) huomioi musiikin suuren roolin nuoren elämässä. RKS:n mukaan musiikki voi toimia tärkeänä kanavana osallisuuteen ja hyväksytyksi tulemiseen. Musiikki vahvistaa yhteyttä ja toimii yhteisöllisyyden tukijana. Musiikin ei tulisi olla suoritus vaan tärkeää on myönteisten tunteiden ilmeneminen. Virret ja hengelliset laulut avaavat rippikoulun teologisia

sisältöjä ja voivat vaikuttaa suuresti oman hengellisen puolen löytymiseen. (RKS 2017, 29, 30.) Musiikilla on tärkeä rooli yhdistää myös konkreettisesti yhteisen tekemisen kautta, soittamisen ja laulamisen kautta (Tamminen 2009, 51). Hengellisillä lauluilla on keskeinen sija kaikessa seurakunnan nuorten toiminnassa. Nuorille aikuisille tehdyssä laajahkossa tutkimuksessa on kuitenkin todettu, että hengellistä musiikkia on harrastettu huomattavasti eniten ala-asteen aikana. (Murtonen 2014, 400, 411.) Koululla on erittäin merkittävä rooli virsien ja hengellisten laulujen opettajana. Kallion (2004) tutkimusryhmässä lähes kaikki ilmoittivat oppineensa virsiä koulussa. Mielenkiintoista on myös, että nämä nuoret kertoivat osaavansa parhaiten ”juhlavirsiä” eikä nuorten virsistä ollut yhtään mainintaa. Helpon virren tunnusmerkkinä nuoret pitivät selkeää rytmiä sekä helppoja ja yksinkertaisia sanoja. Bändin säestyksellä koettiin olevan helpointa laulaa juuri rytmin selkeyden takia. (Kallio 2004, 50–51, 53, 59, 60.) Yläkouluikäiset nuoret laulaisivat mieluiten bändin säestyksellä (Aarnio-Kepsu 1989, 74).

Haapaniemi (2007) on tutkinut nuorten mietteitä rippikoululeirin musiikista. Hän kokosi aineiston rippikoululeiriläisten leiripäiväkirjoista. Monet eivät olleet laulaneet useaan vuoteen. Kukaan nuorista ei kuitenkaan kirjoittanut yhdessä laulamisen negatiivisesti. Suurin osa leiriläisistä koki laulamisen ja soittamisen positiivisena kokemuksena. Tutkimuksen aineisto oli kerätty vuonna 2004. (Haapaniemi 2007; 35, 52.)

3 Tutkimusasetelma

Tutkimuksen tarkoitus on selvittää, minkälaisia laulutottumuksia rippikoululaisilla on arjessaan ja miten nämä tottumukset heijastuvat rippikoulussa tapahtuvaan laulamiseen.

Päätutkimuskysymykseni on:

1. Onko rippikoululaisten laulutottumuksissa eroa arjen ja rippikoululeirin välillä?

Alakysymykseni on:

2. Mitkä tekijät vaikuttavat laulutottumuksiin?

Lisäksi tarkastelen laulamisen määrää rippikoululeirillä sekä rippikoululaisten neuvoja kanttorille, kuinka hän voisi innostaa rippikoululaisia laulamaan. Selvitän rippikoululaisen taustatietoja ja lähtökohtia laulamiseen kysymysten 1.–7. avulla. Kysymykset 8.–12. koskevat laulamista arjessa muun muassa laulumäärää ja laulutilanteita. Kysymyksillä 13.–17. pyrin selvittämään laulamista rippikoululeirillä ja motivaatiotekijöitä siellä laulamiseen. Vertaan kysymyksiä 1–7 kysymyksiin 8–12, joita taas vertaan kysymyksiin 13–16. Raotan vähän tutkimuksessani myös sitä, kuinka rippikoululeirin kanttori on toiminut innostaakseen laulamaan ja kuinka hän on nähnyt innokkuuden laulamista kohtaan.

3.1 Aineiston hankinta

Tutkimukseni on kvantitatiivinen *survey*-tutkimus, johon tein puoli strukturoidun kyselyn rippikoululeiriläisille. Suoritin pienen koekyselyn lähipiirilleni kyselylomakkeen toimivuuden varmistamiseksi. Pyrin tekemään selkeän ja helposti vastattavan lomakkeen, johon auttaa monivalintakysymykset (Hirsjärvi & al. 2007, 196). Perusjoukkoni on kaikki vuoden 2016 rippikoululaiset. Vastauksia sain kahdeksalta eri rippikouluryhmältä yhteensä 186.

Vastauspaperiensa saamiseksi keskityin vain rippikoululeiriläisiin enkä päivärippikoululaisiin. Mahdollisimman totuudenmukaisiin tuloksiin päästäkseni, valitsin tutkimukseen mukaan vain Suomen evankelis-luterilaisen seurakunnan järjestämiä rippikouluja, joissa ei ollut erityistä teemaa. En siis halunnut tutkimukseen mukaan järjestöjen tai herätysliikkeiden järjestämiä rippikouluja tai mahdollisia teemarippikoululeirejä.

Toivoin löytäväni kyselyyn vastaavat rippikoulut sattumanvaraisesti, joten pyysin Facebookin Kirkkomuusikot ja urkurit -ryhmästä (yli 900 jäsentä) halukkaita kanttoreita osallistujiksi leiriensä kanssa. Sitä kautta sain viisi rippikouluryhmää vastaamaan kyselyyn eri puolilta Suomea. Kesä alkoi lähetä loppuaan ja kaikki vastaamaan lupautuneet eivät olleet toimittaneet vastauksia minulle. Tämän seurauksena soitin suoraan parille kanttorille ja pyysin heitä täyttämään kyselyn rippikoululaistensa kanssa. Näin sain lisää vielä kolmen rippikoululeirin vastaukset sekä taattua riittävän laajaan tutkimusmateriaalin (Hakala 2008, 151). Lähetin kyselylomakkeen rippikoululaisille ja taustakyselylomakkeen kanttoreille lähetekirjelmän kanssa kanttoreiden sähköpostiin. Leireihin osallistuneet kanttorit lähettivät postitse vastaukset minulle.

3.2 Aineiston tarkastelua

Aineisto käsitellään siten, että yksittäistä rippikoululaista tai kanttoria ei voida tunnistaa tutkimuksesta. Tutkimuksesta ei käy ilmi minkä paikkakunnan seurakunnan leiristä on kyse. Kerätty materiaali ei sisällä kenenkään henkilötietoja. Kerron kuitenkin jotain taustatietoa rippikoululeirin järjestäjäseurakunnasta.

Rippikoulu A sisältää 30 vastausta. Niistä 22 oli kokonaan täytettyjä ja lopuissa 8 vastauspaperissa yksi tai useampi kysymys oli jätetty tyhjäksi. Kanttori oli kokopäiväisesti leirillä ja kertoi monien ryhmään kuuluvien laulavan. Kanttorin mukaan rippikouluryhmän yhteislaulussa tapahtui leirin aikana kehitystä. Hän kehuu isosten asennetta ja kertoo rippikoululaisten kannustaneen toinen toisiaan. Kyse on maamme suurimpiin seurakuntiin kuuluvan seurakunnan järjestämästä leiristä.

Rippikoulu B:n nuoret ovat maalaispitäjästä, joka on liitetty pari vuotta sitten isoon kaupunkiin. Nykyinen järjestäjäseurakunta on iso seurakuntayhtymä. Vastauksia tältä leiriltä sain 21, joista kuudessa oli tyhjiä tai ristiriitaisia vastauksia. Kanttori oli leirillä kokopäiväisesti. Hän kertoo, että

monet laulavat leirillä ja kehitystä yhteislaulussa on tapahtunut. Kanttori on kannustanut rippikoululaisia laulamaan kertomalla jokaisen oman laulutaidon riittävän.

Rippikoulu C on suuren kaupungin seurakuntayhtymän seurakunnan järjestämä rippikoululeiri. Vastauksia leiriltä sain 18, joista vain kolmessa vastauspaperissa oli yksi tyhjäksi jätetty kysymys. Tällä leirillä kanttori kävi vain yhtenä päivänä. Hän kertoo monien laulavan leirillä sekä yhteislaulun kehittyneen. Kanttori on kannustanut rippikoululaisia laulamaan laulamalla itse kuuluvalla äänellä.

Rippikoulu D on noin 10 000 asukkaan maalaiskunnan seurakunnan järjestämä rippikoululeiri. Tästä ryhmästä vastauksia sain 25, joista kolmessa paperissa oli tyhjä tai epäselvä kohta. Kanttori ei ollut kokopäiväisesti leirillä vaan kävi siellä kolmena päivänä yhdeksästä päivästä. Kanttori kertoo, että kaikki laulavat ryhmässä ja kehitystä on tapahtunut yhteislaulussa. Hän on kannustanut leiriläisiä laulamaan opettamalla hyvää lauluasentoa sekä pitämällä äänenavauksen tunnin aluksi. Kanttori on panostanut positiiviseen ja kannustavaan tuntitilanteeseen kehumalla ja kannustamalla. Hän kertoo myös antaneensa äänenkäyttöä neuvoja hengitystekniikasta ja lauluasennosta. He ovat vertailleet tunnilla, miten laulu sujuu alakuloisesti huonossa ryhdissä ja iloisesti hyvällä lauluasennolla.

Rippikoulut E ja F ovat yhdessä niin sanottu tuplaleiri. Nämä rippikoululeirit järjesti ison seurakuntayhtymän seurakunta ja ne olivat yhtä aikaa samassa paikassa. Molemmilla leireillä oli sama kanttori kokopäiväisesti. Käytännössä se tarkoittaa kanttorin työn puolittamista leirien kesken. Kanttorin arvion mukaan rippikoulu E:ssä kaikki lauloivat ja kehitystä oli tapahtunut yhteislaulussa. Kanttori arvioi, että rippikoulu F:ssä monet osallistuvat yhteislauluun ja kehitystä oli tapahtunut myös tällä leirillä yhteislaulussa. Kanttori kertoo opettaneensa rippikoululaisille kehon käyttöä laulamissa ja havainnollistaneen sitä. Hän on panostanut myös isosten laulujen osaamisen jo isoskoulutuksessa. Rippikoulu E:stä sain 22 vastausta, joista kahdessa oli tyhjiä kohtia tai ristiriitainen vastaus. Rippikoulu F:stä sain 23 vastausta, joista viidessä oli tyhjiä tai epäselviä kohtia vastauksissa.

Rippikoulu G on vajaan 10 000 asukkaan maalaisseutukunnan seurakunnan järjestämä rippikoululeiri. Vastauksia tältä leiriltä sain 22, joista kolmessa vastauspaperissa oli epäselvä ja/tai tyhjä kohta. Kanttori oli leirillä kokopäiväisesti. Hän kertoo, että harvat rippikoululaiset laulavat ryhmästä. Kehitystä on kuitenkin tapahtunut yhteislaulussa. Kanttori on yrittänyt kannustaa leiriläisiä laulamaan olemalla itse hiljaa ja soittamalla hiljempaa sekä leikkimällä soittimen

rytmeillä.

Rippikoulu H on noin 50 000 asukkaan kaupungin suomalaisen seurakunnan järjestämä rippikoululeiri. Vastauspapereita leiriläisiltä sain 25, joista seitsemässä oli tyhjä tai epäselvä kohta. Tällä leirillä kanttori ei ollut kokopäiväisesti vaan kävi siellä yhtenä päivänä. Tämän takia kanttori ei osaa arvioida yhteislaulun kehityksen suuntaa. Hän kertoo kuitenkin, että kaikki laulavat ryhmästä. Kanttori on yrittänyt kannustaa rippikoululaisia jakamalla heitä ryhmiin, antamalla valita lauluja sekä kehumalla.

Yhteensä vastauksia sain 186 kappaletta.

4 Tutkimustulokset

4.1 Taustatekijöiden merkitys laulutottumuksiin

4.1.1 Sukupuoli

Kaikista 186 vastaajasta tyttöjä on 97 ja poikia 89 henkilöä. Tytöistä 74 % kertoo laulavansa päivittäin, 23 % pari kertaa viikossa, 1 % pari kertaa kuukaudessa ja 2 % pari kertaa vuodessa. Tytöistä kukaan ei vastannut kohtaan en laula koskaan! Pojista 39 % kertoo laulavansa päivittäin, 26 % pari kertaa viikossa, 9 % pari kertaa kuukaudessa, 12 % pari kertaa vuodessa ja jopa 10 % ei koskaan laula. Pojista 3 % oli jättänyt vastaamatta kysymykseen *kuinka usein käytät lauluääntäsi normaalissa arjessa*.

Tytöistä 81 % piti laulamista ylipäätään ja 12 % ei pitänyt. Tytöistä 6 % ei ilmeisesti osannut päättää pitkö vai ei, sillä he olivat vastanneet sekä kyllä että ei. Pojista 63 % piti laulamista ylipäätään ja 33 % ei pitänyt. Pojista 2 % oli vastannut sekä kyllä että ei ja 2 % oli jättänyt kysymyksen tyhjäksi.

Tytöistä 61 % koki olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 33 % ei osannut sanoa äänen vapaudesta, 3 % ei kokenut olevansa vapaa käyttämään lauluääntään ja 3 % oli jättänyt kysymyksen tyhjäksi. Pojista 55 % koki olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 33 % ei osannut sanoa äänen vapaudesta, 7% ei kokenut olevansa vapaa käyttämään lauluääntään ja 6 % oli jättänyt kysymyksen tyhjäksi.

Tytöistä 6 % kertoi kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikuttavan hyvin paljon, 12 % kertoi sen vaikuttavan paljon, 32 % ei osannut sanoa, 26 % kertoi sen vaikuttavan vähän ja 23 % kertoi, että se ei vaikuta ollenkaan omaan laulamiseen. Yksi tyttö oli jättänyt kysymyksen tyhjäksi. Pojista kukaan ei kertonut kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikuttavan hyvin paljon omaan laulamiseen. Pojista 8 % kertoi kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikuttavan paljon, 46 % ei osannut sanoa, 18 % kertoi sen vaikuttavan vähän, 26 % kertoi, että se ei vaikuta ollenkaan ja 2 % oli jättänyt kysymyksen tyhjäksi.

4.1.2 Ajatus musikaalisuudesta

Kaikista 186 vastaajasta 39 % piti itseään musikaalisena, 22 % ei pitänyt itseään musikaalisena ja 39 % ei osannut sanoa omasta musikaalisuudestaan. Itseään musikaalisena pitävistä 79 % lauloi päivittäin, 15 % pari kertaa viikossa, 4 % pari kertaa kuukaudessa ja 1 % oli jättänyt kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka eivät pitäneet itseään musikaalisena, 29 % kertoi laulavansa päivittäin, 32 % pari kertaa viikossa, 15 % pari kertaa kuukaudessa, 15 % pari kertaa vuodessa, 12 % ei koskaan ja 2 % jätti kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka eivät osanneet sanoa omasta musikaalisuudestaan, 51 % kertoi laulavansa päivittäin, 32 % pari kertaa viikossa, 10 % pari kertaa vuodessa, 6 % ei koskaan ja 1 % jätti kysymyksen tyhjäksi.

Musikaalisena itseään pitävistä 93 % piti laulamista ylipäätään, vain 3 % ei pitänyt laulamista ja 4 % vastasi kysymykseen sekä kyllä että ei. Heistä, jotka eivät pitäneet itseään musikaalisena, 37 % piti laulamista ylipäätään, 56 % ei pitänyt laulamista ylipäätään, 5 % vastasi sekä pitää että ei pidä ja 2 % oli jättänyt kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka eivät osanneet sanoa omasta musikaalisuudestaan, 72 % piti laulamista ylipäätään, 22 % ei pitänyt laulamista ylipäätään, 4 % sekä pitää että ei pidä ja 1 % jätti kysymyksen tyhjäksi.

Musikaalisena itseään pitävistä 77 % koki olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, vain 1 % ei kokenut olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 21 % ei osannut sanoa lauluäänensä vapaudesta ja 1 % jättänyt kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka eivät pitäneet itseään musikaalisena, 39 % koki olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 12 % ei kokenut olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 37 % ei osannut sanoa äänen vapaudesta ja jopa 12 % jätti kokonaan vastaamatta kysymykseen. Heistä, jotka eivät osanneet sanoa musikaalisuudestaan, 50 % koki olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 4 % ei kokenut olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 43 % ei osannut sanoa äänen vapaudesta ja 3 % jätti kysymyksen tyhjäksi.

Musikaalisena itseään pitävistä 3 % kertoi kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikuttavan hyvin paljon, 10 % kertoi sen vaikuttavan paljon, 33 % ei osannut sanoa sen vaikutusta, 27 % kertoi sen vaikuttavan vähän, 26 % kertoi, että se ei vaikuta ollenkaan ja yksi oli jättänyt kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka eivät pitäneet itseään musikaalisena, 2 % kertoi kavereiden laulamisen/laulamattomuudella olevan hyvin paljon vaikutusta, 7 % kertoi sen vaikuttavan paljon, 34 % ei osannut sanoa sen vaikutusta, 17 % kertoi sen vaikuttavan vähän, 37 % kertoi, että se ei vaikuta ollenkaan ja 2 % jätti kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka eivät osanneet sanoa musikaalisuudestaan, 4 % kertoi kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikuttavan hyvin paljon,

13 % kertoi sen vaikuttavan paljon, 47 % ei osannut sanoa sen vaikutusta, 19 % kertoi sen vaikuttavan vähän, 15 % kertoi, että se ei vaikuta ollenkaan ja 1 % jätti kysymyksen tyhjäksi.

4.1.3 Musiikkiharrastuksen vaikutus

Musiikkiharrastuneisuutta kartoitettiin kyselyssä kahdella kysymyksellä; *soitatko jotain soitinta ja oletko käynyt yläkouluikäisenä jossain musiikkiharrastuksessa esim. kuoro, bändi tai soittotunti.* Heitä, jotka vastasivat edes toiseen kysymykseen *kyllä*, eli heillä on musiikkiharrastus, oli 37 % kaikista vastaajista. Heitä, jotka vastasivat molempiin kysymyksiin *ei*, eli heillä ei ole musiikkiharrastusta, oli 63 % kaikista vastaajista. Heistä, joilla oli musiikkiharrastus, 75 % kertoi laulavansa päivittäin, 14 % pari kertaa viikossa, 4 % pari kertaa kuukaudessa ja 6 % pari kertaa vuodessa. Heistä, joilla ei ollut musiikkiharrastusta, 47 % kertoi laulavansa päivittäin, 30 % pari kertaa viikossa, 5 % pari kertaa kuukaudessa, 8 % pari kertaa vuodessa, 8 % ei koskaan ja 3 % jätti kysymyksen *kuinka usein käytät lauluääntäsi normaalissa arjessa* tyhjäksi.

Heistä, joilla oli musiikki harrastus, 80 % piti laulamisesta, 13 % ei pitänyt laulamisesta ja 7 % vastasi sekä pitää että ei pidä laulamisesta. Heistä, joilla ei ollut musiikkiharrastusta, 68 % piti laulamisesta, 27 % ei pitänyt laulamisesta, 3 % vastasi sekä pitää että ei pidä ja 2 % jätti kysymyksen *pidätkö laulamisesta ylipäättään* tyhjäksi.

Heistä, joilla oli musiikki harrastus, 64 % koki olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 3 % ei kokenut olevansa vapaa, 30 % ei osannut sanoa ja 3 % jätti kysymyksen äänenvapaudesta tyhjäksi. Heistä, joilla ei ollut musiikkiharrastusta, 55 % koki olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 6 % ei kokenut olevansa vapaa, 34 % ei osannut sanoa ja 5 % jätti kysymyksen äänenvapaudesta tyhjäksi.

Heistä, joilla oli musiikki harrastus, 3 % kertoi kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikuttavan hyvin paljon, 13 % kertoi sen vaikuttavan paljon, 36 % ei osannut sanoa sen vaikutusta, 22 % kertoi sen vaikuttavan vähän ja 26 % kertoi, ettei sillä ole vaikutusta. Heistä, joilla ei ollut musiikkiharrastusta, 3 % kertoi kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikuttavan hyvin paljon, 9 % kertoi sen vaikuttavan paljon, 40 % ei osannut sanoa sen vaikutusta, 22 % kertoi sen

vaikuttavan vähän, 23 % kertoi, ettei sillä ole vaikutusta ja 3 % jätti kysymyksen tyhjäksi.

Tuloksista huomataan, että musiikkiharrastuksella on vaikutusta erityisesti kysymyksen *kuinka usein käytät lauluääntä normaalissa arjessasi* vastauksiin.

4.1.4 Perheenjäsenen soittamisen merkitys

Kysymykseen *soittaako joku perheenjäsenistäsi jotain soitinta sinun kuullen* kaikista vastaajista 39 % vastasi kyllä ja 61 % vastasi ei. Heistä, joiden perheessä soitettiin, 62 % lauloi päivittäin, 23 % lauloi pari kertaa viikossa, 4 % pari kertaa kuukaudessa, 7 % pari kertaa vuodessa, 3 % ei koskaan ja 1 % jätti kysymyksen tyhjäksi. Heistä, joiden perheessä ei soitettu, 55 % lauloi päivittäin, 25 % lauloi pari kertaa viikossa, 5 % pari kertaa kuukaudessa, 7 % pari kertaa vuodessa, 6 % ei koskaan ja 2 % jätti kysymyksen tyhjäksi.

Heistä, joiden kotona soitettiin, 78 % piti laulamista ylipäätään, 19 % ei pitänyt laulamista ja 3 % vastasi sekä pitää että ei pidä. Heistä, joiden perheessä ei soitettu, 69 % piti laulamista ylipäätään, 24 % ei pitänyt, 5 % vastasi sekä pitää että ei pidä ja 2 % jätti kysymyksen tyhjäksi.

Heistä, joiden perheessä soitettiin, 62 % koki olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 4 % ei kokenut olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 30 % ei osannut sanoa lauluäänensä vapaudesta ja 4 % jätti kysymyksen tyhjäksi. Heistä, joiden kotona ei soitettu, 56 % koki olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 5 % ei kokenut olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 35 % ei osannut sanoa lauluäänensä vapaudesta ja 4 % jätti kysymyksen tyhjäksi.

Heistä, joiden perheessä soitettiin, 1 % kertoi kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikuttavan hyvin paljon, 10 % kertoi sen vaikuttavan paljon, 27 % ei osannut sanoa sen vaikutusta, 32 % kertoi sen vaikuttavan vähän ja 30 % ei ollenkaan omaan laulamiseensa. Heistä, joiden perheessä ei soitettu, 4 % kertoi kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikuttavan hyvin paljon, 11 % kertoi sen vaikuttavan paljon, 46 % ei osannut sanoa sen vaikutusta, 16 % kertoi sen vaikuttavan vähän, 20 % kertoi, että se ei vaikuta ollenkaan ja 3 % jätti kysymyksen tyhjäksi.

Tämän taustakysymyksen vaikutus käsitelyihin kysymyksiin ei näyttänyt olevan huomattava lukuun ottamatta kysymystä kavereiden laulamista/laulamattomuudesta.

4.1.5 Perheenjäsenen laulamisen merkitys

Kaikista vastaajista 59 % kertoi kuulevansa perheenjäsenen laulamista ja 41 % kertoi, että ei kuule perheenjäsenen laulamista. Heistä, jotka kuuluivat perheenjäsenen laulua, 74 % lauloi päivittäin, 19 % pari kertaa viikossa, 3 % pari kertaa kuukaudessa, 2 % pari kertaa vuodessa, 2 % ei koskaan käyttänyt lauluääntään ja 1 % jätti kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka eivät kuulleet perheenjäsenen laulua, 34 % kertoi laulavansa päivittäin, 32 % pari kertaa viikossa, 8 % pari kertaa vuodessa, 14 % pari kertaa vuodessa, 9 % ei koskaan käyttänyt lauluääntään ja 3 % jätti kysymyksen tyhjäksi. Tällä taustakysymyksellä on selkeä vaikutus laulumäärään arjessa.

Heistä, jotka kuuluivat perheenjäsenen laulua, 83 % piti laulamista, 14 % ei pitänyt laulamista ja 4 % vastasi sekä *pitää* että *ei pidä*. Heistä, jotka eivät kuulleet perheenjäsenen laulamista, 58 % piti laulamista, 34 % ei pitänyt laulamista, 5 % vastasi sekä *pitää* että *ei pidä* ja 3 % jätti kysymyksen tyhjäksi.

Heistä, jotka kuuluivat perheenjäsenen laulua, 66 % koki olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 2 % ei kokenut olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 29 % ei osannut sanoa äänensä vapaudesta ja 3 % jätti kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka eivät kuulleet perheenjäsenen laulamista, 46 % koki olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 9 % ei kokenut olevansa vapaa käyttämään lauluääntään, 38 % ei osannut sanoa äänensä vapaudesta ja 7 % jätti kysymyksen tyhjäksi.

Heistä, jotka kuuluivat perheenjäsenen laulua, 5 % kertoi kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikuttavan hyvin paljon, 8 % kertoi sen vaikuttavan paljon, 34 % ei osannut sanoa, 26 % kertoi sen vaikuttavan vähän, 25 % ei ollenkaan ja 1 % oli jättänyt kysymyksen kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikutuksen omaan laulamiseen tyhjäksi. Heistä, jotka eivät kuulleet perheenjäsenen laulamista, kukaan ei vastannut kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikuttavan hyvin paljon, 13 % kertoi sen vaikuttavan paljon, 46 % ei osannut sanoa, 16% kertoi sen vaikuttavan vähän, 22 % kertoi, että se ei vaikuta ollenkaan ja 3 % jätti kysymyksen kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikutuksen omaan laulamiseen tyhjäksi.

4.1.6 Kasvun tuoma muutos

Kyselyssä kartoitettiin rippikoululaisten kokemusta äänenkäytön muuttumisesta kasvun myötä. Kysymykseen *onko suhtautumisesi laulamiseen muuttunut kasvettuasi lapsesta nuoreksi* on vastannut myöntävästi 73 % kaikista 186 vastaajasta ja kieltävästi 26 %. Kysymyksen on jättänyt tyhjäksi 1 %. He, jotka vastasivat myöntävästi kysymykseen, jatkoivat vastaamalla, miten suhtautuminen laulamiseen on muuttunut kasvun myötä. Tässä jatkokysymyksessä sai valita useamman vaihtoehdon. Myöntävästi vastanneista 135 vastaajasta 21 % kertoi laulavansa vähemmän kuin lapsena ja 6 % kertoi että, en pidä enää laulamista. Samasta joukosta (n=135) 49 % vastasi, että *laulan enemmän kuin lapsena* ja 45 % kertoi pitävänsä laulamista nyt enemmän. Myöntävästi pääkysymykseen vastanneista 7 % kertoi laulamisen muuttuneen *jollain muulla tavalla*. Näitä muita muutoksia oli tapahtunut ohjelmistoon ja seuraan liittyen. Pari vastaajaa mainitsi laulutunneilla käymisen tai laulutekniikkaan keskittymisen muuttaneen laulamista.

Heistä, joiden suhtautuminen laulamiseen on muuttunut jollain tavalla, 61 % kertoo laulavansa päivittäin arjessaan, 24 % kertoo laulavansa viikoittain, 5 % kuukausittain ja 3 % vuosittain. Samasta joukosta 4 % kertoo, ettei laula koskaan ja 2 % on jättänyt kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka kertovat, että suhtautuminen laulamiseen ei ole muuttunut kasvun myötä, 47 % kertoo laulavansa päivittäin, 24 % kertoo laulavansa viikoittain, 4 % kuukausittain, 18 % vuosittain ja 6 % ei koskaan käytä lauluääntään arjessaan. He, joiden suhtautuminen laulamiseen on muuttunut kasvun myötä positiiviseen suuntaan, lauloivat useammin arjessaan kuin he, joiden suhtautuminen laulamiseen on muuttunut negatiivisella tavalla kasvun myötä. (Liite 4.)

Heistä, joiden suhtautuminen laulamiseen on muuttunut jollain tavalla kasvun myötä, 77 % kertoo pitävänsä laulamista ylipäätään, 17 % kertoo, että ei pidä laulamista ylipäätään, 4 % ei osannut valita vaan vastasivat sekä *pitää* että *ei pidä* laulamista ylipäätään ja 1 % jätti kysymyksen tyhjäksi. Heistä, joiden suhtautuminen laulamiseen ei ole muuttunut kasvun myötä, 59 % kertoo pitävänsä laulamista ylipäätään, 37 % ei pidä laulamista ylipäätään ja 4 % vastasi sekä *pitää* että *ei pidä* laulamista ylipäätään. He, joiden suhtautuminen laulamiseen oli muuttunut kasvun myötä positiiviseen suuntaan, pitivät huomattavasti enemmän laulamista kuin he, joiden suhtautuminen laulamiseen oli muuttunut negatiivisella tavalla kasvun myötä. (Liite 4.)

4.2 Arjen ja rippikoululeirin laulutottumusten vertailua

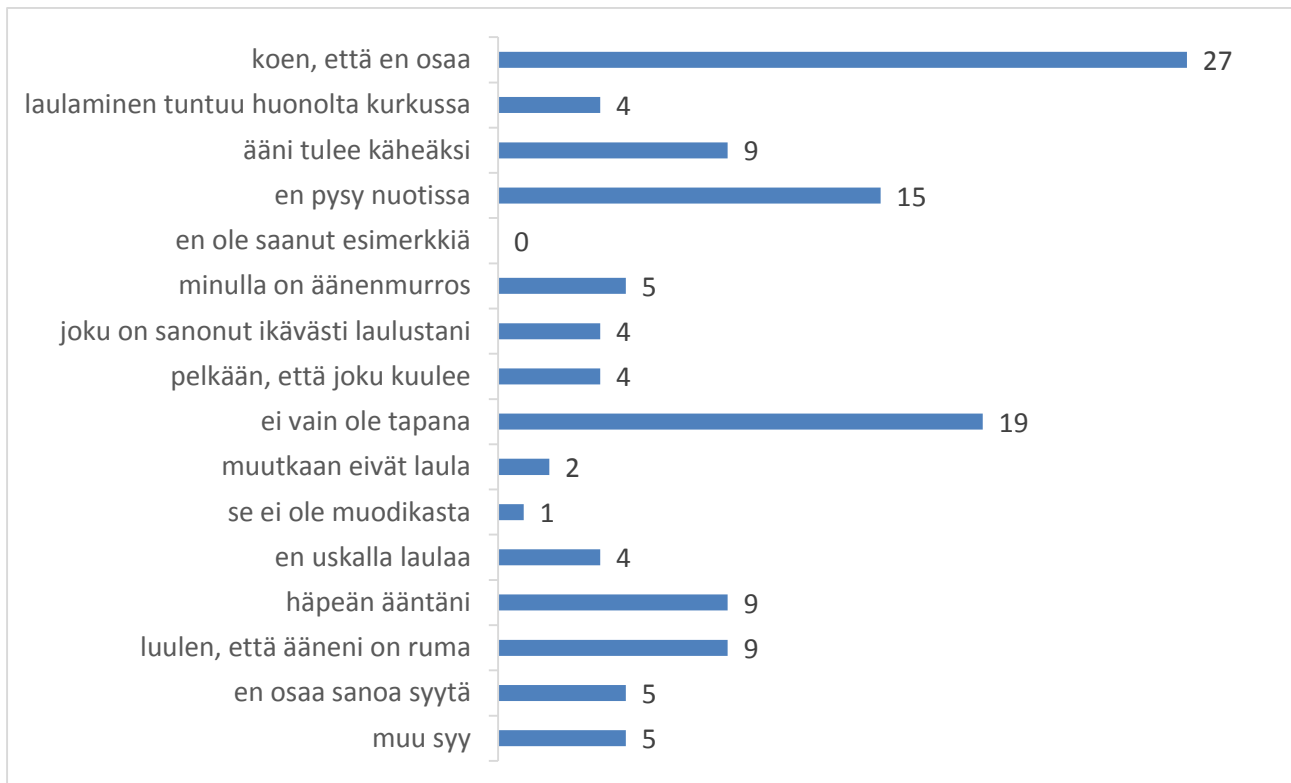
4.2.1 Laulamisen mielekkyys

Kysymykseen *pidätkö laulamista ylipäätään* on vastannut myöntävästi kaikista 186 vastaajasta 73 %, kieltävästi on vastannut 22 % ja sekä *pitää että ei pidä* on vastannut 4 %, vaikka tällaista vaihtoehtoa ei varsinaisesti annettu kyselyssä. Lähes kolme neljästä siis pitää laulamista. Rippikoululeirillä pidetään laulamista vielä enemmän kuin arjessa. Kysymykseen *pidätkö laulamista rippikoululeirillä* myöntävästi on vastannut kaikista vastaajista 79 %, kieltävästi 16 %, sekä *pitää että ei pidä* 3 % ja 2 % jätti kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka eivät pidä ylipäätään laulamista, 46 % pitää laulamista kuitenkin rippikoululeirillä. Toisaalta 9 % heistä, jotka pitävät laulamista ylipäätään, eivät pidä siitä rippikoululeirillä.

Heistä, jotka kertoivat laulavansa päivittäin, 89 % piti laulamista rippikoululeirillä, 8 % ei pitänyt laulamista rippikoululeirillä ja 2 % jätti kysymyksen tyhjäksi. Pari kertaa viikossa laulavista 71 % piti laulamista rippikoululeirillä ja 29 % vastasi sekä *pitää että ei pidä* laulamista rippikoululeirillä. Pari kertaa kuukaudessa laulavista 56 % piti laulamista rippikoululeirillä ja 44 % vastasi sekä pitää että ei pidä laulamista rippikoululeirillä. Pari kertaa vuodessa laulavista 46 % piti laulamista rippikoululeirillä ja 54 % vastasi sekä *pitää että ei pidä* laulamista rippikoululeirillä. Heistä, jotka eivät koskaan käytä lauluääntään normaalissa arjessaan, 33 % piti laulamista rippikoululeirillä ja 67 % vastasi sekä *pitää että ei pidä* laulamista rippikoululeirillä. Ainoastaan päivittäin laulavien joukosta löytyi henkilöitä, 5 % koko 186 henkilön tutkimusjoukosta, jotka vastasivat yksiselitteisesti, että eivät pidä laulamista rippikoululeirillä. Kaikki, jotka kertoivat käyttävänsä lauluääntään harvemmin kuin päivittäin normaalissa arjessaan, joko pitivät laulamista rippikoululeirillä tai antoivat ristiriitaisen vastauksen vastaamalla sekä *kyllä* että *ei*. Kukaan harvemmin kuin päivittäin laulavista ei siis kertonut yksiselitteisesti, että ei pidä laulamista rippikoululeirillä. Tuloksista huomataan myös, että mitä vähemmän tutkimusjoukon henkilöt käyttivät lauluääntä arjessaan, sitä enemmän ristiriitaisen vastausten osuus kasvaa ja selkeän kyllä-vastauksen osuus puolestaan vähenee prosentuaalisesti.

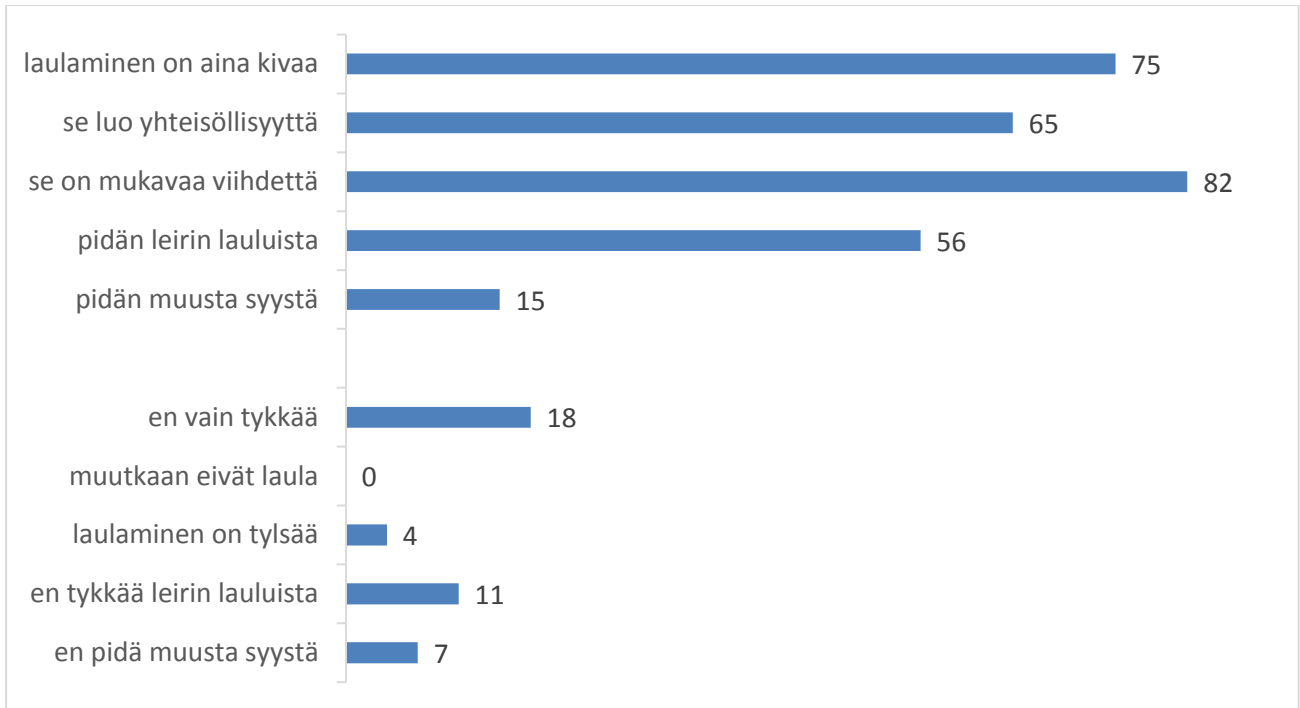
Suurin syy olla pitämättä laulamista ylipäätään oli *koen, että en osaa*, jonka edes yhdeksi syyksi oli ilmoittanut 27 henkilöä. Seuraavaksi eniten vastauksia sai argumentit *ei vain ole tapana* ja *en*

pysy nuotissa. Muiden vastausvaihtoehtojen valinnat lukumäärinä näkyvät seuraavasta kuviosta. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Kysymyksen numero 9 jatkokysymys, miksi et pidä laulamista ylipäättään.

Kysymyksen *pidätkö laulamista rippikoululeirillä* jatkokysymyksessä sai valita useamman vaihtoehdon. Jatkokysymyksen tarkoitus oli tiedustella syitä pitää tai olla pitämättä laulamista rippikoululeirillä. Eniten vastauksia pitää laulamista rippikoululeirillä sai *se on mukavaa viihdettä* 82 kertaa. Toiseksi eniten vastauksia pitää laulamista sai argumentti *laulaminen on aina kivaa*, joka valittiin 75 kertaa. Muut argumentit saivat kannatusta *se luo yhteisöllisyyttä* 65 kertaa, *pidän leirin lauluista* 56 kertaa ja *muu syy* 15 kertaa. Eniten vastauksia olla pitämättä rippikoululeirillä laulamista sai *en vain tykkää laulaa* 18 kertaa. Toiseksi eniten vastauksia sai *en tykkää leirin lauluista* 11 kertaa. Muita syitä olla pitämättä leirillä laulamista oli *muu syy* 7 kertaa ja *laulaminen on tylsää* 4 kertaa. Kukaan ei valinnut vaihtoehtoa *muutkaan eivät laula*. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Vastausten jakautuminen kysymyksessä syistä pitää tai olla pitämättä laulamista rippikoululeirillä.

Suurin osa kyselyyn vastanneista pitää rippikoululeirillä laulamista. Heistä, jotka käyttävät lauluääntään arjessa musiikkiharrastuksen yhteydessä, 100 % pitää laulamista rippikoululeirillä. Heistä, jotka laulavat arjessaan kaveriporukalla tai perheen kesken, 95 % pitää laulamista rippikoululeirillä, 3 % ei pidä ja 2 % jätti kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka käyttävät lauluääntään arjessa *muuten itsekseen tai kotona vaikka joku kuulisikin*, 92 % pitää laulamista rippikoululeirillä, 6 % ei pidä ja 2 % on vastannut sekä *pitää* että *ei pidä*. Heistä, jotka käyttävät lauluääntä arjessa *muulloin*, 90 % pitää laulamista ja 10 % on vastannut sekä *pitää* että *ei pidä* laulamista rippikoululeirillä. Heistä, jotka kertovat käyttävänsä lauluääntään yhteislaulujen aikaan, 89 % pitää laulamista rippikoululeirillä, 8 % ei pidä, 1 % on vastannut sekä *pitää* että *ei* ja 2 % on jättänyt kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka kertovat *laulan musiikkia kuunnellessa, vaikka joku kuulisikin*, 89 % pitää laulamista rippikoululeirillä, 9 % ei pidä, 1 % on vastannut sekä *pitää* että *ei pidä* ja 1 % on jättänyt kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka kertovat *laulan musiikkia kuunnellessa niin ettei kukaan varmasti kuule*, 86 % pitää laulamista rippikoululeirillä, 11 % ei pidä ja 3 % on jättänyt kysymyksen tyhjäksi. Heistä, jotka kertovat käyttävänsä lauluääntään *muuten itsekseen tai kotona niin että kukaan ei varmasti kuule*, 80 % pitää laulamista rippikoululeirillä, 11 % ei pidä ja 9 % sekä *pitää* että *ei pidä*. Heistä, jotka kertovat *en käytä lauluääntäni* arjessa, kuitenkin 50 % pitää laulamista rippikoululeirillä, 43 % ei pidä ja 7 % sekä *pitää* että *ei pidä*.

4.2.2. Laulumäärän tarkastelua

Kyselyyn vastanneista 186 rippikoululaisesta 58 % kertoi käyttävänsä lauluääntään päivittäin normaalissa arjessaan. Vastaaajista 24 % kertoi käyttävänsä viikoittain, 5 % kuukausittain ja 7 % vuosittain omaa lauluääntään. Lisäksi 5 % kertoi, että ei käytä lauluääntään koskaan. Rippikoululeirillä kaikista vastaaajista 59 % kertoo laulaneensa *aina kun ollaan laulettu*, 22 % kertoo *aluksi en laulanut mutta, leirin edetessä olen alkanut laulamaan*, 11 % kertoo *laulan välillä hiljaa muiden mukana*, 2 % kertoo *jos laulan, laulan niin hiljaa, että kukaan ei varmasti kuule*, 4 % kertoo *en ole laulanut yhtään* ja 1 % on jättänyt kysymyksen tyhjäksi.

Arjessa päivittäin laulavista 73 % kertoo laulaneensa rippileirillä *aina kun ollaan laulettu*, 16 % kertoo *aluksi en laulanut, mutta leirin edetessä olen alkanut laulamaan*, 6 % kertoo *laulan välillä hiljaa muiden mukana*, 1 % kertoo *jos laulan, laulan niin hiljaa, että kukaan varmasti kuule*, 4 % *en ole laulanut yhtään* ja 1 % on jättänyt kysymyksen tyhjäksi. Viikoittain laulavista 49 % kertoo laulaneensa rippikoululeirillä *aina kun ollaan laulettu*, 29 % kertoo *aluksi en laulanut, mutta leirin edetessä olen alkanut laulamaan*, 18 % kertoo *laulan välillä hiljaa muiden mukana*, 2 % kertoo *jos laulan, laulan niin hiljaa että, kukaan ei varmasti kuule* ja 2 % kertoo *en ole laulanut yhtään*. Kuukausittain laulavista 33 % kertoo laulaneensa rippikoululeirillä *aina kun ollaan laulettu*, 44 % kertoo *aluksi en laulanut, mutta leirin edetessä olen alkanut laulamaan* ja 22 % kertoo *laulan välillä hiljaa muiden mukana*. Vuosittain arjessa laulavista 23 % kertoo laulaneensa rippikoululeirillä *aina kun ollaan laulettu*, 46 % kertoo *aluksi en laulanut, mutta leirin edetessä olen alkanut laulamaan*, 15 % kertoo *laulan välillä hiljaa muiden mukana*, 8 % kertoo *jos laulan, laulan niin hiljaa että, kukaan ei varmasti kuule* ja 8 % kertoo *en ole laulanut yhtään*. He, jotka eivät käytä lauluääntään arjessaan koskaan jopa 44 % kertoo laulaneensa rippikoululeirillä *aina kun ollaan laulettu*, 11 % kertoo *aluksi en laulanut mutta leirin edetessä olen alkanut laulamaan*, 22 % kertoo *laulan välillä hiljaa muiden mukana*, 11 % kertoo *jos laulan, laulan niin hiljaa että kukaan ei varmasti kuule* ja 11 % kertoo *en ole laulanut yhtään*.

Suurimman osan mielestä laulamista on sopivasti rippikoululeirillä. Tätä mieltä oli 75 % kaikista vastaaajista. Vastaaajista 4 % kertoo, että laulamista on liian vähän ja 2 % kertoo, että laulamista on aivan liian vähän rippikoululeirillä. Vastaaajista 13 % kertoo, että laulamista on liian paljon ja 3 % kertoo, että laulamista on aivan liian paljon rippikoululeirillä. Vastaaajista 2 % on jättänyt kysymyksen tyhjäksi.

Heistä, jotka pitivät laulamista ylipäätään, 80 % kertoi laulamista olevan sopivasti

rippikoululeirillä. Samasta joukosta 1 % kertoi laulamista olevan aivan liian vähän ja 6 % liian vähän sekä 9 % liian paljon ja 1 % aivan liian paljon. Laulamista ylipäätään pitävistä 2 % oli jättänyt vastaamatta kysymykseen *kuinka paljon laulamista on rippikoululeirillä*. Heistä, jotka eivät ylipäätään pitäneet laulamista, 63 % kertoi laulamista olevan sopivasti rippikoululeirillä. Kukaan heistä ei kertonut laulamista olevan aivan liian vähän tai liian vähän. Liian paljon laulamista rippikoululeirillä kertoi olevan 27 % ja aivan liian paljon 10 % vastanneista, jotka eivät pitäneet laulamista ylipäätään.

Rippikoululaisista vain 3 % on sitä mieltä, että kavereiden laulaminen/laulamattomuus vaikuttaa omaan laulamiseen hyvin paljon, 10 % sitä mieltä, että se vaikuttaa paljon, 22 % sitä mieltä, että se vaikuttaa vähän ja 24 % sitä mieltä, että se ei vaikuta. Eniten vastauksia kysymykseen, kavereiden vaikutuksesta omaan laulamiseen, sai *en osaa sanoa*, minkä oli valinnut 39 % kaikista vastaajista. Vastaajista 2 % jätti kysymyksen tyhjäksi.

Päivittäin lauluääntään käyttävistä 2 % kertoi laulamista olevan rippikoululeirillä aivan liian vähän, 7 % liian vähän, 75 % sopivasti, 10 % liian paljon, 3 % aivan liian paljon ja 4 % oli jättänyt vastaamatta kysymykseen rippikoululeirin laulamisen määrästä. Arjessa viikoittain lauluääntään käyttävistä kukaan ei ollut sitä mieltä, että laulamista olisi rippikoululeirillä aivan liian vähän tai liian vähän. Samasta joukosta 80 % kertoi laulamista olevan sopivasti, 18 % liian paljon ja 2 % aivan liian paljon. Kuukausittain lauluääntään käyttävistä 11 % kertoi laulamista olevan aivan liian vähän rippikoululeirillä. Samasta joukosta kukaan ei kertonut laulamista olevan liian vähän, 67 % kertoi sitä olevan sopivasti, 11 % liian paljon ja 11 % aivan liian paljon. Vuosittain lauluääntään käyttävistä kukaan ei kertonut laulamista olevan rippikoululeirillä aivan liian vähän, 8 % kertoi sitä olevan liian vähän, 62 % sopivasti, 31 % liian paljon. Tästä joukosta kukaan ei kertonut sitä olevan aivan liian paljon. Heistä, jotka eivät käytä lauluääntään arjessaan koskaan, odotetusti kukaan ei kertonut rippikoululeirillä laulamista olevan aivan liian vähän tai liian vähän. Samasta joukosta 78 % kertoi laulamista olevan rippikoululeirillä sopivasti, 11 % liian paljon ja 11 % aivan liian paljon.

4.2.3 Arjen laulutilanteiden peilautuminen rippikoululeirille

Vastaajilta kysyttiin missä he käyttävät lauluääntä arjessaan. Tässä kysymyksessä numero 9 sai valita useamman vaihtoehdon. Kaikista vastaajista 55 % kertoi käyttävänsä lauluääntä yhteislaulujen aikaan. Kuitenkin heistä vain 71 % kertoo laulaneensa rippikoululeirillä *aina, kun ollaan laulettu*, 24 % kertoo *aluksi en laulanut, mutta leirin edetessä olen alkanut laulamaan* ja 5 % kertoo *laulan välillä muiden mukana*. Musiikkiharrastuksen yhteydessä lauluääntään käyttää 9 % kaikista vastaajista. Heistä 81 % kertoo laulaneensa rippikoululeirillä *aina kun ollaan laulettu* ja 19 % kertoo *aluksi en laulanut, mutta leirin edetessä olen alkanut laulamaan*. Kaikista vastanneista 35 % kertoo laulavansa kaveriporukalla tai perheen kesken. Heistä, 76 % kertoo laulaneensa rippikoululeirillä *aina kun ollaan laulettu*, 15 % kertoo *aluksi en laulanut, mutta leirin edetessä olen alkanut laulamaan*, 6 % kertoo *laulan välillä hiljaa muiden mukana* ja 2 % kertoo *jos laulan, laulan niin hiljaa, että kukaan ei varmasti kuule*.

Vastaajista 57 % kertoo *laulan musiikkia kuunnellessa, vaikka joku kuulisikin*. Heistä 69 % kertoo laulavansa rippikoululeirillä *aina kun ollaan laulettu*, 20 % kertoo *aluksi en laulanut, mutta leirin edetessä olen alkanut laulamaan*, 8 % kertoo *laulan välillä hiljaa muiden mukana*, 2 % kertoo *jos laulan, laulan niin hiljaa, että kukaan ei varmasti kuule* ja 2 % kertoo *en ole laulanut yhtään*. Kaikista vastaajista 19 % kertoo *laulan musiikkia kuunnellessa niin, ettei kukaan varmasti kuule*. Heistä kuitenkin 64 % kertoo laulaneensa rippikoululeirillä *aina kun ollaan laulettu*, 22 % kertoo *aluksi en laulanut, mutta leirin edetessä olen alkanut laulamaa*, 6 % kertoo *laulan välillä hiljaa muiden mukana*, 6 % kertoo *jos laulan, laulan niin hiljaa, että kukaan ei varmasti kuule* ja 3 % kertoo *en ole laulanut yhtään*.

Kaikista vastaajista 56 % kertoo laulavansa *muuten itsekseen tai kotona vaikka joku kuulisikin*. Heistä 75 % kertoo laulaneensa rippikoululeirillä *aina kun ollaan laulettu*, 15 % kertoo *aluksi en laulanut, mutta leirin edetessä olen alkanut laulamaan*, 7 % kertoo *laulan välillä hiljaa muiden mukana*, 1 % kertoo *jos laulan, laulan niin hiljaa, että kukaan ei varmasti kuule* ja 2 % kertoo *en ole laulanut yhtään*. Kaikista vastaajista 19 % kertoo laulavansa *muuten itsekseen tai kotona niin, että kukaan ei varmasti kuule*. Heistä kuitenkin 54 % kertoo laulaneensa rippikoululeirillä *aina kun ollaan laulettu*, 26 % kertoo *aluksi en laulanut mutta, leirin edetessä olen alkanut laulamaan*, 17 % kertoo *laulan välillä hiljaa muiden mukana* ja 3 % kertoo *en ole laulanut yhtään*.

Kysymykseen *kun käytät lauluääntäsi arjessa, se tapahtuu* kaikista 186 vastaajasta 8 % on vastannut *en käytä lauluääntäni*. Heistä kuitenkin jopa 29 % kertoo laulaneensa rippikoululeirillä

aina kun ollaan laulettu, 29 % kertoo aluksi en laulanut, mutta leirin edetessä olen alkanut laulamaan, 21 % kertoo laulan välillä hiljaa muiden mukana, 14 % kertoo jos laulan, laulan niin hiljaa, että kukaan ei varmasti kuule ja 7 % kertoo en ole laulanut yhtään rippikoululeirillä. Kaikista vastaajista 5 % kertoi myös laulavansa muulloin. Heistä 80 % kertoo laulaneensa rippikoululeirillä aina kun ollaan laulettu ja 20 % kertoo laulan välillä hiljaa muiden mukana.

4.3 Kanttorin keinot innostaa laulamiseen

Kysymyksen *miten kanttori voisi innostaa laulamiseen* vastaukseksi sai valita useamman vaihtoehdon. Vaihtoehdon *ei mitenkään, olen jo niin innostunut* valitsi kaikista 186 vastaajasta 19 % henkilöistä, joista kuusi henkilöä oli antanut myös kehitysehdotuksia. Vaihtoehdon *antamalla ohjausta äänenkäytöstä ryhmälle* valitsi kaikista vastaajista 23 %, vaihtoehdon *antamalla lyhyen yksityistunnin äänenkäytöstä* valitsi 5 %, vaihtoehdon *antamalla itse parempaa esimerkkiä* valitsi 8 %, vaihtoehdon *soittamalla hiljempaa tai kovempaa* valitsi 13 %, vaihtoehdon *ottamalla erilaisia soittimia mukaan säästykseseen* valitsi 16 %, vaihtoehdon *valitsemalla parempia lauluja* valitsi 23 % ja vaihtoehdon *pakottamalla* valitsi 3 %. Vastaajista 11 % valitsi vaihtoehdon *ei mitenkään, minua ei saa innostumaan*. Heistä kuitenkin yksi henkilö valitsi myös toisen vaihtoehdon *ottamalla erilaisia soittimia mukaan säästykseseen*. Vastaajista 8 % vastasi vaihtoehtoon *muuten, miten*. Heistä 11 henkilöä oli jättänyt vastauksen tyhjäksi tai kirjoittanut *en tiedä* tyyllisen ohjeen. Käytännössä koko joukon (n=186) tyhjien vastausten määrä nousee 12 %-yksikköön. Muita ideoita oli siis kolme, joista yksi todella käyttökelpoinen ja terävä huomio: *rentouttamalla ”oppilaita”*.

Kanttorit ovat vastanneet taustakyselyssä kysymykseen *miten mielestäsi laulaminen on sujunut rippikouluryhmältä*. Kahdeksan ryhmän kanttoreista kolme vastasi että, *kaikki laulavat*, neljän ryhmän kanttorit kertoivat, että *monet laulavat* ja yhden ryhmän kanttori kertoi että, *harvat laulavat*.

Rippikouluryhmien kanttoreilta kysyttiin että, *oletko yrittänyt kannustaa jollain tapaa rippikoululaisia laulamaan*. Yksi ryhmien kanttoreista vastasi että, *en ole sillä, ovat kannustaneet toisiaan - - kaikilla on asenne kohdallaan*. Muut seitsemän kanttoria ovat vastanneet kannustavansa rippikoululaisia laulamaan. Kolme kanttoria on kertonut muun muassa kannustavansa ja kehuvaansa rippikoululaisia sekä kertonut jokaisen laulutaidon riittävän. Pari kanttoreista on antanut rippikoululaisten valita itse lauluja. Yksi kanttori on kannustanut rippikoululaisia laulamalla itse

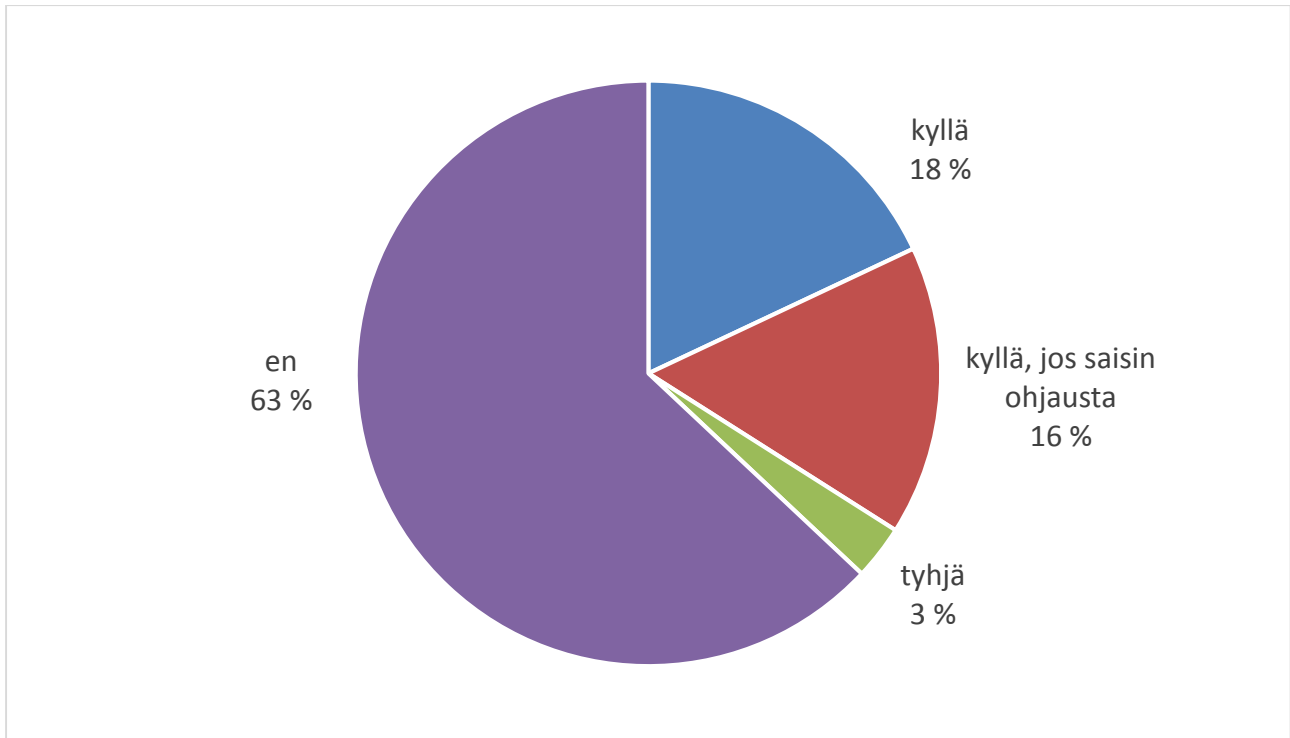
kovaa ja yksi kanttori on kannustanut rippikoululaisia laulamaan olemalla itse hiljaa ja soittamalla hiljempaa sekä leikkimällä soittimen rytmeillä. Yksi maininta tuli myös sävellajien asteittaisesta nostamisesta ylöspäin. Neljän rippikouluryhmän kanttorit kertoivat antaneensa ryhmälle äänenkäytöllisiä neuvoja. Neuvot liittyivät kehon asentoon, hengitykseen ja mielentilaan.

Kysymykseen *onko yhteislaulu kehittynyt leirin kuluessa eteenpäin* kanttorit ovat vastanneet seitsemän ryhmän osalta, että *kehitystä on tapahtunut*. Yhden ryhmän kanttori on valinnut vastausvaihtoehdoista kohdan *en osaa sanoa (en ole koko päiväisesti leirillä)*.

5 Johtopäätökset

Ääni on osa persoonaa, joka tuodaan esille erityisellä tavalla lauletaessa. Olemme vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristömme kanssa. Siihen, mitä olemme ja miten ilmennämme olemassa oloamme laulaen yksin tai ryhmässä, vaikuttaa koko persoonamme ja elämäntarinamme. Kysymykseen *mitkä tekijät vaikuttavat rippikoululaisten laulutottumuksiin arjessa* vastuksia on yhtä paljon kuin on henkilöitä. Joitain yleistyksiä voidaan tutkimuksen perusteella kuitenkin tehdä.

Tyttöjen ja poikien välillä on selvä ero arjen laulutottumuksissa. Tytöistä 74 % kertoo laulavansa päivittäin, kun taas pojista 39 % kertoo laulavansa päivittäin. Tytöistä 48 % ajattelee olevansa musikaalinen, kun taas pojista 30 % ajattelee olevansa musikaalinen. Käsitys omasta musikaalisuudesta puolestaan vaikuttaa laulumäärään arjessa. Kaikista musikaalisena itseään pitävistä (n=73) 79 % kertoo laulavansa päivittäin. Heistä, jotka eivät pidä itseään musikaalisina 29 % laulaa päivittäin ja heistä, jotka eivät osaa sanoa musikaalisuudestaan, 51 % kertoo laulavansa päivittäin. (Liite 3). Poikien passiivisuus näkyy selkeästi kysymyksen *halaisitko käyttää lauluääntä enemmän arjessa* kohdalla. Tähän 87 % pojista oli vastannut *en*. Tyttöjen kohdalla vastaava luku on 42 %. Kaikista vastaajista enemmän lauluääntä arjessa haluaisi käyttää 34 % (Kuvio 3). Tyttöjen ja poikien eroja laulutottumuksiin liittyvissä aiheissa on tutkittu vähän. Lähteistäni Aarnio-Kepsu (1989) on maininnut kuitenkin vastaavaa huomiota tyttöjen suuremmasta kiinnostuksesta laulutekniikkaa kohtaan kuin mitä pojilla on (Aarnio-Kepsu 1989, 71).

Kuvio 3. Vastausten jakautuminen kysymykseen, haluaisitko käyttää lauluääntä enemmän arjessa.

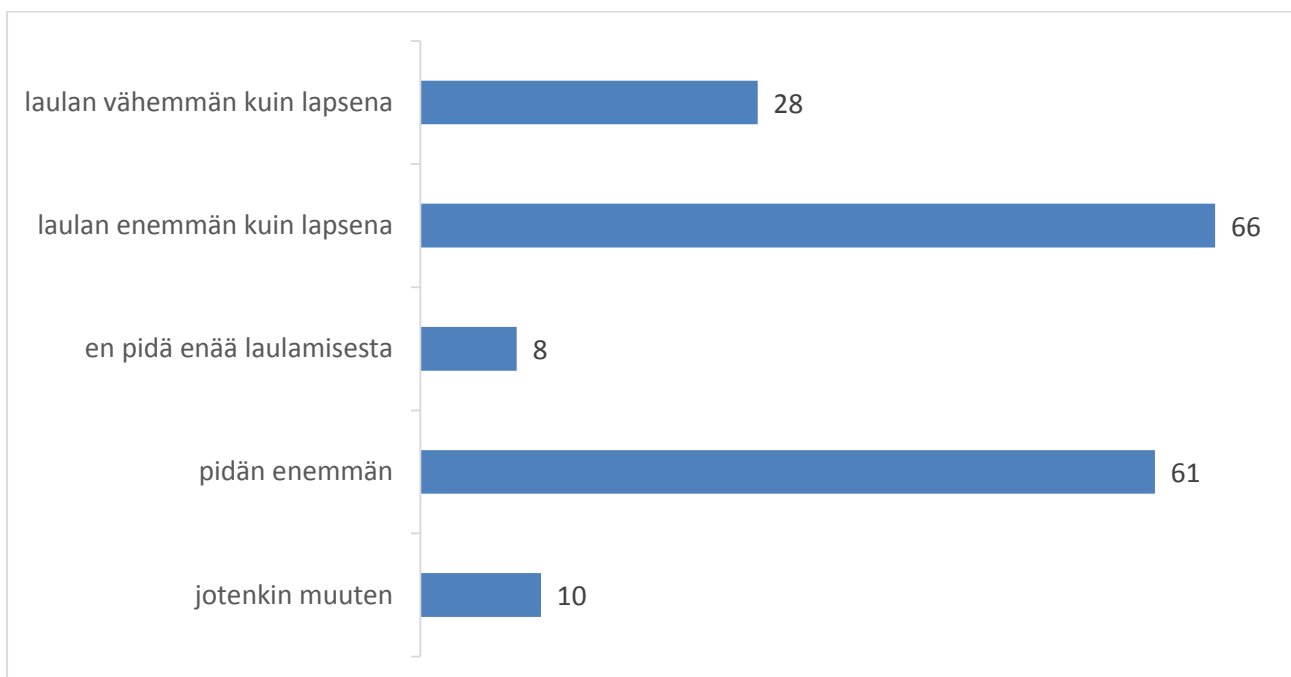
Käsitys omasta musikaalisuudesta vaikuttaa, paitsi laulumäärään arjessa, myös laulamiseen pitämiseen ylipäätään. Heistä, jotka kokivat olevansa musikaalisia, 93 % kertoo pitävänsä laulamista. Heistä, jotka eivät pidä itseään musikaalisina, 37 % pitää laulamista ja 56 % ei pidä laulamista ylipäätään. Heistä, jotka eivät osaa sanoa musikaalisuudesta, 72 % kertoo pitävänsä laulamista. Tutkimustuloksista huomataan, että käsitys omasta musikaalisuudesta vaikuttaa paljon laulamiseen ylipäätään. Käsitys musikaalisuudesta on sidoksissa vallalla olevaan kulttuuriin ja kulttuurissamme on voimissaan esteettisen musiikkikasvatuksen näkökulma (Numminen 2005, 67). Saattaa olla, että tämä kauan vallalla ollut käsitys musikaalisuuden joko-tai-luonteesta on vähitellen muuttumassa. Ajatuksemme muovaavat meitä ja uskomukset itsestämme muodostavat helposti uskomusten mukaisen tavan toimia käytännössä. Numminen (2005) on todennut tämän myös tutkimuksessaan. Hän liittyy teemaan itseluottamuksen, ilmapiirin ja palauteen merkityksen. (Numminen 2005, 149.)

Heistä, jotka kertoivat, että eivät pidä laulamista ylipäätään (n=41), 65 % oli vastannut ainakin yhdeksi syyksi *koen, että en osaa*. Taustalla on siis kokemus laulutaidottomuudesta. Muita laulutaidottomuuteen liittyviä argumentteja olla pitämättä laulamista oli *laulaminen tuntuu huonolta kurkussa*, minkä oli valinnut 10 %, *ääni tulee käheäksi*, minkä oli valinnut 22 % ja *en pysy nuotissa*, minkä oli valinnut 37 % vastaajista. Vastaajista (n=41) 5 % kertoo syyksi, olla pitämättä laulusta, äänenmurroksen. Edellä olevat lauluongelmien laadut liittyvät Nummisen (2005)

jaottelussa tuottamislukkoihin. Tunne- ja uskomuslukkoihin kuuluvat vaihtoehdot *joku on sanonut ikävästi laulustani*, minkä on valinnut 10 %, *pelkään että joku kuulee*, minkä on valinnut 10 %, *en uskalla laulaa*, minkä on valinnut 10 %, *häpeän ääntäni*, minkä on valinnut 22 % ja *luulen että ääneni on ruma*, minkä on valinnut 22 %. Kulttuurillisia syitä olla pitämättä laulamista on *ei vain ole tapana*, minkä on valinnut 46 %, *muutkaan eivät laula*, minkä on valinnut vain 5 % ja *se ei ole muodikasta*, minkä on valinnut 2 %. Suurimmat syyt olla pitämättä laulamista ylipäättään ovat siis koetusta laulutaidottomuudesta ja kulttuurista pohjautuvia syitä.

Musiikkiharrastuksella on näyttää olevan myös merkittävä positiivinen vaikutus rippikoululaisen laulutottumuksiin. Samoin perheenjäsenen laulamisen kuulemisella oli positiivinen vaikutus laulamista pitämiseen, laulamisen määrään arjessa ja kokemukseen äänen vapaudesta. Sen sijaan perheenjäsenen soittamisella ei ollut niin suurta merkitystä rippikoululaisen laulutottumuksiin.

Kasvun tuoma muutos on nähty laulutaidottomuutta käsittelevissä tutkimuksissa usein negatiivisena laulun hiipumisena. Tämä on luonnollista konteksti huomioiden. Saarela (2006) on saanut positiivisia tuloksia lukiolaisilta, jotka arvioivat laulamista lapsena ja kertoivat myös sen hetken suhtautumisestaan laulamiseen. Laulaminen ei ollut ainakaan kokenut suurta inflaatiota. Oma tutkimukseni osoittaa, että lähes $\frac{3}{4}$ kyselyyn vastanneista rippikoululaisista kokee suhtautumisensa laulamiseen muuttuneen. Heistä, suurimman osan positiiviseen suuntaan! (Kuvio 4.)

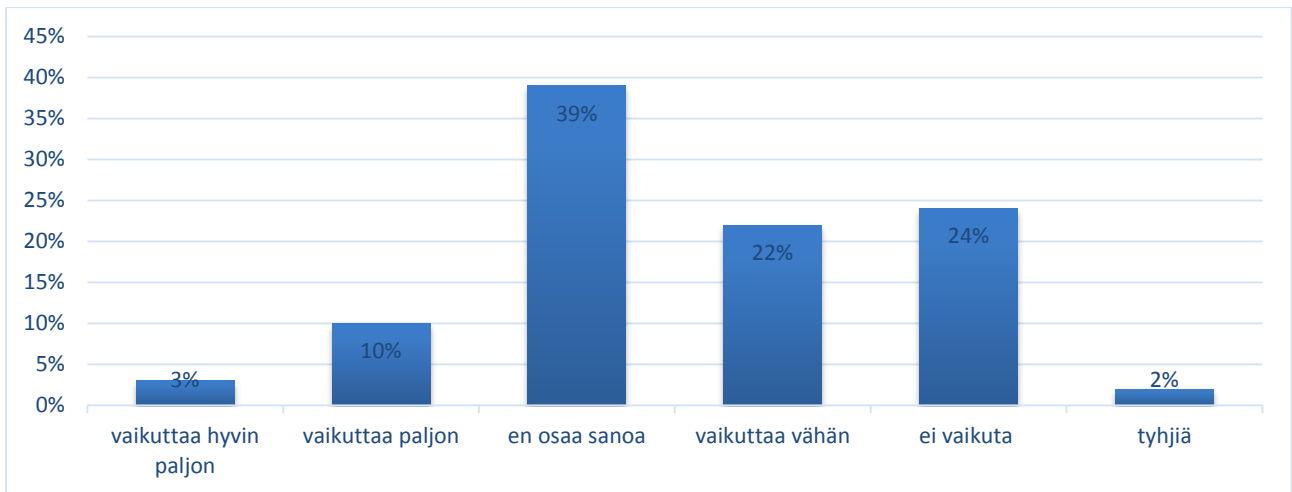
Kuvio 4. Miten laulamisesi on muuttunut kasvettuasi lapsesta nuoreksi?

Suurin osa rippikoululaisista pitää laulamista arjessa ja suurin osa – jopa hieman enemmän, pitää

laulamisesta rippikoululeirillä. Kaikki ylipäättään laulamisesta pitävät eivät pidä siitä kuitenkaan rippikoulussa. Toisaalta lähes puolet heistä, jotka eivät pidä laulamisesta ylipäättään, pitävät siitä kuitenkin rippikoulussa. Tämä on erittäin positiivista rippikoulutyön kannalta. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että kaikki he, jotka yksiselitteisesti eivät pidä laulamisesta rippikoululeirillä, käyttävät kuitenkin lauluääntään arjessa päivittäin. Heitä on 186 vastaajasta jopa 5 %. Laulamisesta rippikoululeirillä eniten pitävät he, jotka käyttävät lauluääntään musiikkiharrastuksen yhteydessä ja toiseksi eniten he, jotka laulavat kaveriporukalla tai perheen kesken. Vähiten laulamisesta rippikoululeirillä pitävät he, jotka eivät käytä lauluääntään missään. Heistäkin kuitenkin 50 % kertoo pitävänsä laulamisesta rippikoululeirillä! Korhonen (1992) on saanut myös kohtuullisen positiivisia tuloksia rippikoululaisten laulamisesta. Suurin osa laulaa edes jonkin verran mielellään. (Korhonen 1992, 33.) Koulussa puolestaan yläkouluikäiset nuoret laulavat pääasiassa mielellään koulun musiikintunneilla. Toisaalta samasta tutkimuksesta selviää myös, että suuri joukko ei pidä lainkaan laulamisesta. (Aarnio-Kepsu 1989, 24, 32.)

Mitä enemmän rippikoululaiset kertoivat laulavansa arjessa, sitä enemmän he lauloivat myös rippikoululeirillä lukuun ottamatta heitä, jotka kertoivat, että eivät käytä lauluääntään arjessaan. Heistä, jotka kertoivat, että eivät käytä lauluääntään arjessaan, kuitenkin jopa 44 % kertoo laulaneensa rippikoululeirillä *aina kun ollaan laulettu*. Laulamisen määrään rippikoulussa vaikuttaa jälleen erittäin positiivisesti taustalla oleva musiikkiharrastus. Seuraavaksi suurin vaikutus rippikoulussa laulamiseen on laulaminen arjessa muulloin, kavereiden tai perheen kesken sekä laulaminen itsekseen, vaikka joku kuulisikin. Arjen laulutilanteet peilautuvat samoin tavoin loogisesti rippikoululeirillä laulamisen määrään kuin arjen laulutilanteiden peilautuminen pitää laulamisesta rippikoululeirillä. Tässäkin heistä, jotka kertovat, että eivät käytä lauluääntään arjessaan, jopa 29 % kertoo laulaneensa rippikoulussa *aina kun ollaan laulettu*. Tulos on varsin positiivinen!

Aarnio-Kepsun (1989) mukaan osa tutkimuksen seitsemäsluokkalaisista laulaisi mielellään, mutta heitä häiritsi jotkin seikat koulussa. Suurin tällainen harmitusta aiheuttava asia oli, *ettei monikaan luokalla yleensä laula*. (Aarnio-Kepsu 1989, 44.) Rippikoululaisilla teettämäni kyselyn perusteella lähes puolet ovat sitä mieltä, että kavereiden laulaminen/laulamattomuus vaikuttaa vähän tai ei vaikuta olleenkaan omaan laulamiseen. Iso osa on myös heitä, jotka eivät osaa sanoa kavereiden vaikutuksesta omaan laulamiseen ja 13 % kertoo kavereiden laulamisen/laulamattomuuden vaikuttavan paljon tai hyvin paljon. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Kavereiden vaikutus omaan laulamiseen.

Tutkimustuloksista huomataan, että tietyillä taustatekijöillä on suuri vaikutus laulamiseen arjessa ja rippikoululeirillä. Huomion arvoista on myös, kuinka paljon rippikoululeirillä ylipäätään pidetään laulamista! Pääpiirteittäin arjen ja leirin laulutottumukset kulkevat loogisesti rinnakkain. He, jotka laulavat enemmän arjessa, laulavat myös enemmän rippikoulussa. Positiivinen poikkeus tästä ovat kuitenkin he, jotka eivät laula arjessaan.

6 Pohdinta

Tutkimuksen mukaan rippikoululaiset käyttävät lauluääntään varsin paljon – paljon enemmän kuin osasin odottaa. Laulaminen ja musiikki ovat monelle rippikoululaiselle erittäin tärkeä asia. Myös rippikoulu itsessään on monelle nuorelle iso kokemus, joka muistetaan usein vuosien päästäkin. Rippikoulusuunnitelmassa 2017 on hyvin havainnollistettu musiikin merkitystä nuoren elämässä ja rippikoulussa. RKS tuo esiin sen, mikä merkitys rippikoulun musiikilla voi parhaimmillaan olla nuoren elämässä. Tämän tutkimuksen suurin anti oli rippikoulun musiikin suuri positiivinen vaikutus rippikoululaiseen ja hänen laulamiseensa. Uskallan väittää näin, sillä laulamiseen pidetään enemmän rippikoululeirillä kuin arjessa ylipäättään. Tällä työllä on ollut olennainen vaikutus ymmärtää kanttorina nuorten elämää ja suhdetta laulamiseen. Kanttorin rooli rippikoulussa vaihtelee – osa on siellä jatkuvasti läsnä ja toiset piipahtavat pitämässä pari oppituntia. Se miten ja mitä välitämme musiikista nuorille, on tärkeää. Tavoiteltavaa olisi, että kanttoreilla itsellään olisi innostus laulamiseen ja omaa työtä kohtaan. Nuoret kyllä lukevat sanattomat viestit todella hyvin. Mielenkiintoista olisi selvittää rippikoululaisten laulamista kanttoreiden näkökulmasta kuin myös kanttoreiden motiiveja ja asenteita rippikoulutyötä kohtaan.

Oma ennakoasenteeni rippikoululaisia kohtaan oli, että he eivät juurikaan laula leirillä eivätkä oletettavasti arjessaankaan. Onneksi sain muuttaa käsitykseni! Tämä ennakoasenteeni rippikoululaisten laulamista kohtaan ei juurikaan näkynyt teettämissäni kyselyissä rippikoululaisille eikä taustakyselyssä kanttoreille. Muita kehitettäviä asioita tutkimuksesta toki löytyy. Rippikoululaisten kyselyn kysymyksiä ja vastausvaihtoehtoja olisi voinut entisestään hioa. Välillä mietin, että jonkun kysymyksen olisi voinut jättää kokonaan pois, mutta nyt huomaan, että se on ollut ihan hyödyllinen peili aiempiin tutkimuksiin liittyen. Tällainen kysymys oli esimerkiksi numero seitsemän *onko suhtautumisestasi muuttunut kasvettuasi lapsesta nuoreksi*. Tutkimuksen laajuutta olisi voinut vielä tarkemmin harkita ja suunnitella vastausten käsittelyä. Kysymyksiä ja vastausvaihtoehtoja oli paljon, mistä seuraa paljon käsiteltävää aineistoa. Sinänsä suuri määrä vastauspapereita ei ole ongelma, kun aineiston pystyin käsittelemään Excel-taulukoissa. Esille tuotavien tulosten valitseminen oli hyvä pitää harkittuna. Olin miettinyt tämän etukäteen: karrikoidusti vertaan kysymyksiä 1–7 kysymyksiin 8–12, joita taas vertaan kysymyksiin 13–16. Todellisuudessa kysymysten vertailu keskenään oli paljon monimutkaisempaa, mutta koitin pysyä etukäteen suunnitelmissani lähtökohdissa. Tutkimuksessa olisi voinut avata vielä sen suhdetta siihen – ja mitä kaikkea! Joukkojen vertailutapoja olisi ollut lukemattomia. Tämän koin välillä hankalaksi etukäteistyöstä huolimatta. Välillä riittämättömyys iski, kun tietoa on todella paljon. Yksi

mielenkiintoinen tulosten tarkastelu metodi olisi ollut tarkastella rippikouluryhmien vastauksia keskenään. Siihen ei tämän tutkimuksen puitteissa ollut kuitenkaan mahdollisuutta. Jo nyt tutkimuksessani on suuri paino omissa tutkimustuloksissani. Aihepiiriin kaivattaisiin siis lisää tutkimusta ja kirjallisuutta.

Kysymys numero 17 oli lisäkysymys, jonka tarpeellisuutta tutkimuksen valossa voidaan pohtia. Se ei suoraan liity päätutkimuskysymykseen, mutta sillä on käytännön työn kannalta painoarvoa. Se olisi voinut sisältää mielestäni erittäin tärkeän tai tärkeitä neuvoja kanttoreille käytännön työtä varten. Vastaukset kuitenkin jakautuivat kysymyksen kohdalla laajasti. Rippikoululaiset valitsivat vastausvaihtoehdoista eniten vaihtoehtoja *antamalla ohjausta ryhmälle ja valitsemalla parempia lauluja*, kun kysyttiin *miten kanttori voisi innostaa laulamiseen*. Mietin, voisiko parempien laulujen valitseminen toimia myös niin, että rippikoululaiset saavat valita itse lauluja. Oli niin tai näin, rippikoululaiset antoivat monenlaisia neuvoja innostaa laulamiseen. Jopa *pakottamisen* oli valinneet muutamit rippikoululaiset vastausvaihtoehdoista. Mielestäni todellinen helmi tuli yhdeltä rippikoululaiselta. Hän ehdotti oppilaiden rentouttamista. Tätä kannattaa ehdottomasti kokeilla. Äänellä leikkiminen on myös keino vapauttaa ääntä (Kätkä 2003, 51). Tätä kokeilinkin joskus rippikouluryhmän kanssa, mutta hassu ääntely sai aikaan lähinnä tirkumista ja pelleilyä. Ideat menevät siis jatkokehittelyyn! Heikkilä (2013) puolestaan oli saanut hyviä tuloksia omassa kokeilussaan pitää jokaiselle rippikoululaiselle pienen yksityistunnin laulamista. Tällä tunnilla hän oli keskittynyt kannustamiseen ja sanoi jokaiselle jotain positiivista. Tällä oli positiivisia vaikutuksia rippikoululeirin yhteislauluun ja yhteishenkeen. (Heikkilä 2013, 47.)

Tutkimuksessa tulosten esiintuominen ja erityisesti niiden lukeminen vaatii välillä lukijalta tarkkuutta. Joissakin kysymyksissä sai valita useamman vastausvaihtoehdon, kun taas toisissa toivottiin vain yhtä vastausta. Käsittelen vastauksia pääasiassa prosentteina, mutta osassa käytän lukumääriä. Olen pyrkinyt tuomaan tulokset esille tilanteen mukaan mahdollisimman selkeästi ja väärin ymmärryksiä välttäen. Kuvioiden tarkoitus on myös selventää ja tuoda esiin tutkimustuloksia.

Vastausten saaminen onnistui todella hyvin – kiitos yhteistyöstä kanttoreille. Vastauslomakkeita sain 186, joita kaikkia pystyin hyödyntämään tutkimuksessani. Osassa papereita oli tyhjiä tai epäselviä kohtia. Kolmen viimeisenä vastanneen ryhmän kyselypaperit eivät vastanneet asettelultaan laatimaani vaan sisennykset puuttuivat. Tämä vaikutti vastaamiseen, mutta onneksi sisennykset liittyivät kysymysten jatkokysymyksiin, jolloin merkittävää haittaa väärästä asettelusta ei tullut. Sain kuitenkin vastaukset jatkokysymysten kautta, jos pääkysymykseen oli epähuomiossa jäänyt vastaamatta. Tutkimustulosten yhteydessä olen maininnut tyhjien vastausten määrän tai

muuta huomioita vastauksista.

Pyrin tekemään kyselystä mahdollisimman helposti vastattavan. Strukturoidut kysymykset auttavat tunnistamaan tilannetta sen sijaan, että kaikki pitäisi osata kertoa ja muistaa ilman apukysymyksiä. Pyysin myös vastaamaan kysymyksiin liika miettimättä. Osa tutkimuskysymyksistä saattoi silti olla vaikeita rippikoululaisille. Jälkikäteen pohdin, kuinka moni rippikoululaisista oli aiemmin miettinyt esimerkiksi oman äänensä vapautta tai edes kavereiden merkitystä omaan laulamiseen/laulamattomuuteen. Ihmisinä teemme paljon asioita tiedostamattamme. Luulen, että monet eivät ole tulleet ajatelleeksi laulamiseen liittyviä seikkoja. Tai he eivät ole tietoisia omista käytännön valinnoistaan. Nuoruudessa opitaan paljon ajattelua ja hahmotetaan itseä erillisenä, mutta myös osana ryhmää. Juuri tämä laulamisen sosiaalinen ulottuvuus jäi vielä mietityttämään minua. Mietin, että totta kai kavereiden toiminta tai yleinen ilmapiiri vaikuttavat omaan tekemiseen ja mielipiteisiin. Asia ei näytä olevan nuorille kuitenkaan niin selkeä. Tutkimustulokset kertovat, että niukasti enemmistö pojista ei osaa sanoa kavereiden vaikutuksesta omaan laulamiseen ja toiseksi suurin joukko pojista ajatelleen, että kavereiden vaikutus on vähäistä tai olematonta. Tyttöjen vastaukset jakautuvat asiassa hieman tasaisemmin, mutta yhteenlaskettuna kavereiden vähäinen tai olematon vaikutus nousee isoimmaksi joukoksi. Noin puolet tytöistä ovat tätä mieltä. Muissa tutkimuksissa kavereiden merkityksellä omaan laulamiseen on todettu olevan vaikutusta. (Kuvio 5.)

Tutkimuksen aikana pohdin koulun asemaa hengellisten laulujen opettajana. Kallio (2004) on huomannut, kuinka merkittävä asema koululla on varsinkin ala-asteen aikana opettaa virsiä (Kallio 2004, 51). Saman suuntaisia huomioita on myös Murtosella (2014). Hänen tutkimansa nuoret aikuiset kertoivat laulaneensa, soittaneensa ja kuunnelleensa hengellistä musiikkia erityisesti ala-asteen aikana. (Murtonen 2014, 400.) Vaikuttaa todella siis siltä, että koululla on ainakin ollut merkittävä paikka virsien ja muiden hengellisten laulujen opettajana. Mielenkiintoinen kysymys on, onko se näin myös tulevaisuudessa. Oletan, että seurakunnan kautta tehtävän työn merkitys tulee lisääntymään virsien ja hengellisten laulujen opettajana koulunkin puolella tai aukko jää täyttämättä. Toisaalta mielenkiintoinen kysymys on, annetaanko seurakunnalle mahdollisuus tällaiseen työhön tulevaisuudessa.

Tutkimusprosessi on ollut antoisa ja uusia näkökulmia luova. Monet lukemani tutkimukset ovat olleet mielenkiintoisia ja aiheesta saadaan aina ajankohtainen. Esimerkiksi Saarelan (2006) tutkimus olisi mielenkiintoista uusia. Minkälaisia vastauksia tämän päivän lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat antaisivat? Maailmamme, erityisesti nuorten maailma, on muuttunut valtavasti digitalisoitumisen myötä. Onko se todellisuutta, että musiikin tekemisen sijaan olemme

entistä enemmän siirtymässä musiikin kuluttajiksi? Yhteislaulukulttuuria olisi hyvä tutkia etenkin nuorten ihmisten keskuudessa. Hämmästyttävä havainto oli, kuinka paljon musiikintunnista laulettiin Aarnio-Kepsun (1989) tutkimuksen aikana. Esimerkiksi yhdeksäsluokkalaisista 58 % kertoi, että musiikintunnista lauletaan melkein koko tunti! Näin paljon laulettiin siis espoolaisessa koulussa 80-luvun lopussa ja tutkimukseen vastanneiden nuorten asenne koulussa laulamiseen oli positiivinen. (Aarnio-Kepsu 1989, 42, 91, 92.) Kun itse olin yläkouluikäinen, lauloimme paljon vähemmän koulun musiikintunneilla.

Musiikin ammattiopiskelijoiden parissa voisi tehdä myös lisää tutkimusta. Omien havaintojen mukaan ammattiopiskelijan oma musiikin ilo saattaa hävitä, kun ammatillisuus tuo tietynlaisen vakavuuden tekemiseen. Toisaalta, eikö juuri todellisten tunteiden ja tarinoiden kautta välity hieno ja aito musiikki. Läsä-olemisen taito ja vuorovaikutus ovat tärkeässä osassa ihmisten kanssa – erityisesti nuorten rippikoululaisten kanssa. Juuri tähän musiikilla voi olla suuri merkittävä vaikutus. Rippikoululaiset tarkkailevat opettajiaan ja lukevat heitä, vaikka se ei olekaan usein tiedostettua. He kyllä huomaavat, onko kanttori innostunut asiastaan. Toivoisin, että kanttorit voisivat aidosti nauttia rippikoulutyöstä, sillä nuorissa on tulevaisuus ja musiikilla *on* merkitystä.

Tämä työni on auttanut minua tulevana kanttorina seisomaan asiani takana ja pitämään sitä todella tärkeänä. Laulamisa ja musiikilla on suurempi merkitys kuin olen osannut aiemmin hahmottaa.

Lähteet

Painetut lähteet

Hakala, Juha T. 2008. *Uusi graduopas*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä.

Hirsjärvi, Sirkka., Remes, Pirkko., Sajavaara, Paula (1996) 2007. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 20. painos.

Laine, Noora 2014. Kauneimmat joululaulut -tapahtumaan kohdistuvat seurakuntalaisten odotukset. *Virsi ja laulu Suomessa: tekstit, kokemus ja kasvatus*. (toim. Tapani Innanen ja Veli-Matti Salminen). Helsinki: Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja. 248–276.

Murtonen, Sari 2014. Hengellinen musiikki nuorten aikuisten uskonnollisilla opinpoluilla. *Virsi ja laulu Suomessa: tekstit, kokemus ja kasvatus*. (toim. Tapani Innanen ja Veli-Matti Salminen). Helsinki: Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja. 391–418.

Norjanen, Hannu 2015. *Kirkollinen poikakuoro, elävä instrumentti: Matteus-passion harjoittaminen poikakuoro Cantores Minoresin kanssa*. Taiteellisen tohtorintutkimuksen kirjallinen työ. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Numminen, Ava 2005. *Laulutaidottomasta kehittyväksi laulajaksi: tutkimus aikuisen laulutaidon lukoista ja niiden aukaisemisesta*. Diss. Studia Musica 0788-3757; 25. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Rippikoulusuunnitelma 2017 (RKS).

[http://sakasti.evli.fi/sakasti.nsf/0/400865F07982E0ECC2257D5100209E1D/\\$FILE/SuuriIhme-Rippikoulusuunnitelma2017.pdf](http://sakasti.evli.fi/sakasti.nsf/0/400865F07982E0ECC2257D5100209E1D/$FILE/SuuriIhme-Rippikoulusuunnitelma2017.pdf) (viitattu 16.10.2018)

Painamattomat lähteet

Aarnio-Kepsu, Päivi 1989. *Laulunopetus peruskoulun yläasteen musiikinopetuksessa*. Lopputyö. Musiikkikasvatuksen osasto. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Haapaniemi, Riina 2007. *Virsi kirja se hyvä, hyvä laulukirja on: nuorten mietteitä rippikoulun musiikista kahdella Korson seurakunnan rippikoululeirillä vuonna 2004*. Lopputyö. Kuopion osasto. Kuopio: Sibelius-Akatemia.

Heikkilä, Mari-Annika 2013. *Itsetunto, luovuus ja temperamentti laulun opiskelussa*. Lopputyö. Klassisen musiikin osasto. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Kallio, Katja 2004. *Rippikouluikäisten virsikokemuksia 2000-luvun taitteessa*. Lopputyö. Musiikkikasvatuksen osasto. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Kolehmainen, Jaana 1991. *Helsingiläisten musiikin opettajien näkemyksiä 7-12 -vuotiaiden lasten laulamista*. Lopputyö. Musiikkikasvatuksen osasto. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Korhonen, Kirsi 1992. *Musiikki leiririppikoulussa oppilaan näkökulmasta*. Lopputyö. Kirkkomusiikin osasto. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Kärnä, Oodi 2015. *Laulajasta laulajaksi: yksinlauluopiskelijoiden laulamisen halu, motivaatio ja laulajaidentiteetin kehittyminen Sibelius-lukion, Tapiolan lukion ja Vaskivuoren lukion musiikkilinjalla*. Lopputyö. Musiikkikasvatuksen, jazzin ja kansanmusiikin osasto. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Kätkä, Mari 2003. *Jokaisen sydämessä on laulu: tapaustutkimus laulamisen merkityksistä yksilölle sekä laulutaidottomuudesta*. Lopputyö. Musiikkikasvatuksen osasto. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Mäkitalo, Aliina 2016. *Kuinka yläkoululaiset saadaan laulamaan?: neljän musiikinopettajan käsityksiä yläkoululaisten musiikinopetuksesta*. Lopputyö. Musiikkikasvatuksen, jazzin ja kansanmusiikin osasto. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Piirainen, Riitta 2016. *Laulamisen merkityksiä laulutaidottomiksi kokevien näkökulmasta*. Lopputyö.

Musiikkikasvatuksen, jazzin ja kansanmusiikin osasto. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Saarela, Tuula 2006. *Lukiolaisten mielipiteitä laulamisesta*. Lopputyö. Musiikkikasvatuksen osasto. Helsinki: Sibelius-Akatemia

Liitteet

Liite 1

Kysely rippikoululaisen laulutottumuksista

Vastaa kysymyksiin laittamalla rasti viivalle. Kysely tehdään anonyymisti eli älä laita nimeä paperiin. Kysymyksiä on kolme sivua. Vastaa rehellisesti ja liikaa miettimättä. Kiitos vastauksista!

Valitse vastauksista yksi vaihtoehto mikäli ei mainita toisin.

1. Oletko: tyttö vai poika?
2. Ajatteletko olevasi musikaalinen? kyllä en en osaa sanoa
3. Oletko käynyt yläkouluikäisenä jossain musiikkiharrastuksessa esimerkiksi kuorossa, bändissä, tai soittotunneilla?
 kyllä en
4. Soitatko jotain soitinta? kyllä en
5. Soittaaako joku perheenjäsenistäsi jotain soitinta sinun kuullen? kyllä ei
6. Laulaako joku perheenjäsenistäsi sinun kuullen? kyllä ei
7. Onko suhtautumisesi laulamiseen muuttunut kasvettuasi lapsesta nuoreksi?
 kyllä, miten (voit useamman):
 laulan vähemmän kuin lapsena
 laulan enemmän kuin lapsena
 en pidä enää laulamisesta
 pidän laulamisesta nyt enemmän
 jollain muulla tavalla, miten? _____
 ei ole muuttunut
8. Kuinka usein käytät lauluääntäsi normaalissa arjessa (laulat tai hyräilet)?
 päivittäin
 pari kertaa viikossa
 pari kertaa kuukaudessa
 pari kertaa vuodessa
 en koskaan
9. Kun käytät lauluääntäsi arjessa, se tapahtuu (voit valita useamman vaihtoehdon):
 yhteislaulujen aikaan (esim. kirkossa, koulussa)
 musiikkiharrastuksen yhteydessä
 laulamme kaveriporukalla tai perheen kesken
 laulan musiikkia kuunnellessa vaikka joku kuulisikin
 laulan musiikkia kuunnellessa niin ettei kukaan varmasti kuule
 muuten itsekseksi tai kotona vaikka joku kuulisikin
 muuten itsekseen tai kotona niin että kukaan ei varmasti kuule
 en käytä lauluääntäni
 muulloin, milloin? _____
10. Pidätkö laulamisesta ylipäätään?

- kyllä (jatka kysymykseen 11.)
 en (vastaa jatkokysymykseen)

Jos et, miksi (voit valita useamman vaihtoehdon):

- koen että en osaa
 laulaminen tuntuu huonolta kurkussa
 ääni tulee käheäksi
 en pysy nuotissa
 en ole saanut esimerkkiä
 minulla on äänenmurros
 joku on sanonut ikävästi laulustani
 pelkään että joku kuulee
 ei vain ole tapana
 muutkaan eivät laula
 se ei ole muodikasta
 en uskalla laulaa
 häpeän ääntäni
 luulen että ääneni on ruma
 en osaa sanoa syytä
 muu syy, mikä? _____

11. Koetko olevasi vapaa käyttämään lauluääntäsi? kyllä en en osaa sanoa

12. Haluaisitko käyttää lauluääntäsi enemmän arjessa?
 kyllä en kyllä, jos saisin ohjausta

13. Kuinka paljon olet laulanut rippikoululeirin aikana?
 aina kun ollaan laulettu
 aluksi en laulanut mutta leirin edetessä olen alkanut laulamaan
 laulan välillä hiljaa muiden mukana
 jos laulan, laulan niin hiljaa, että kukaan ei varmasti kuule
 en ole laulanut yhtään

14. Pidätkö laulamista rippikoululeirillä?
 Kyllä, miksi (voit valita useamman vaihtoehdon):
 laulaminen on aina kivaa
 se luo yhteisöllisyyttä
 se on mukavaa viihdettä
 pidän leirin lauluista
 muu syy, mikä? _____

En, miksi (voit valita useamman vaihtoehdon):
 en vain tykkää laulaa
 muutkaan eivät laula
 laulaminen on tylsää
 en tykkää leirin lauluista
 muu syy, mikä? _____

15. Kuinka paljon laulamista on rippikoululeirillä?
 aivan liian vähän

- liian vähän
- sopivasti
- liian paljon
- aivan liian paljon

16. Kuinka paljon kavereiden laulaminen/laulamattomuus vaikuttaa laulamiseesi?

- vaikuttaa hyvin paljon
- vaikuttaa paljon
- en osaa sanoa
- vaikuttaa vähän
- ei vaikuta

17. Miten kanttori voisi innostaa laulamiseen? (voit valita useamman vaihtoehdon)

- ei mitenkään, olen jo niin innostunut
- antamalla ohjausta äänenkäytöstä ryhmälle
- antamalla lyhyen yksityistunnin äänenkäytöstä
- antamalla itse parempaa esimerkkiä
- soittamalla hiljampaa tai kovempaa
- ottamalla erilaisia soittimia mukaan säestykseen
- valitsemalla parempia lauluja
- pakottamalla
- ei mitenkään, minua ei saa innostumaan
- muuten, miten? _____

Kiitos vastauksista! Hyvää loppu leiriä!

Liite 2 **Rippikoululaisten laulutottumukset arjessa ja rippikoululeirillä**
- Taustatietokysely kanttorille -

1. Minkä seurakunnan tai järjestön leiri on kyseessä?

2. Milloin ja missä leiri oli?

3. Minä päivänä rippikoululaiset täyttivät kyselyn ja missä tilanteessa (esim. musatunnilla)?

4. Oletko itse mukana kanttorina kokopäiväisesti leirillä? kyllä en

Jos et, monenako päivänä kävit leirillä _____

5. Mistä laulukirjoista riparilla on laulettu ja/tai onko laulun sanoja luettu diaesitykseltä?

6. Miten mielestäsi laulaminen on sujunut rippikouluryhmältä? (rastita)

- kaikki laulavat
 monet laulavat
 harvat laulavat
 lähes kukaan ei laula
 kukaan ei laula

7. Onko yhteislaulu kehittynyt leirin kuluessa eteenpäin?

- merkittävää kehitystä on tapahtunut
 kehitystä on tapahtunut
 kehitystä ei ole tapahtunut
 laulaminen on mennyt huonompaan suuntaan
 en osaa sanoa (en ole leirillä kokopäiväisesti)

8. Oletko yrittänyt kannustaa jollain tapaa rippikoululaisia laulamaan?

kyllä, miten _____

en ole

9. Oletko antanut äänenkäyttöisiä neuvoja?

kyllä, millaisia _____

en ole

10. Onko leirillä sinun lisäksi joku tai joitakin muita yhteislaulun säestäjiä?

kyllä ei

Suurkiitos vastauksistasi ja yhteistyöstä!

